

ZAŠTITA NA RADU U PODUZEĆU HŽ INFRASTRUKTURA D.O.O.

Dodig, Branimir

Master's thesis / Specijalistički diplomski stručni

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split / Sveučilište u Splitu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:228:589424>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-26**

Repository / Repozitorij:

[Repository of University Department of Professional Studies](#)

SVEUČILIŠTE U SPLITU

SVEUČILIŠNI ODJEL ZA STRUČNE STUDIJE

Specijalistički diplomski stručni studij Menadžment trgovine i turizma

BRANIMIR DODIG

ZAVRŠNI RAD

ZAŠTITA NA RADU

U PODUZEĆU HŽ INFRASTRUKTURA

D.O.O.

Split, srpanj 2022.

SVEUČILIŠTE U SPLITU

SVEUČILIŠNI ODJEL ZA STRUČNE STUDIJE

Specijalistički diplomski stručni studij Menadžment trgovine i turizma

Predmet: Menadžment ljudskih potencijala

ZAVRŠNI RAD

Kandidat: Branimir Dodig

Naslov rada: Zaštita na radu u poduzeću HŽ Infrastruktura
d.o.o.

Mentor: Mr.sc. Anita Krolo Crvelin

Split, srpanj 2022.

SADRŽAJ

SAŽETAK	1
SUMMARY	2
1. UVOD	3
2. ULOGA UPRAVLJANJA LJUDSKIM POTENCIJALA U PODUZEĆU	4
3. ZAŠTITA NA RADU	5
3.1. OSNOVNA , POSEBNA I PRIZNATA PRAVILA ZAŠTITE NA RADU	6
3.2. SUBJEKTI ZAŠTITE NA RADU	8
3.2.1. Obaveze poslodavca u vezi organizacije i provedbe zaštite na radu	9
3.2.2. Obaveze radnika u provedbi zaštite na radu	10
4. ORGANIZIRANJE I PROVEDBA ZAŠTITE NA RADU	10
4.1. ODBOR ZA ZAŠTITU NA RADU	11
4.2. OSPOSOBLJAVANJE ZA RAD NA SIGURAN NAČIN	11
4.3. ISPITIVANJE UREĐAJA I STROJEVA S POVEĆANIM OPASNOSTIMA	12
4.4. SURADNJA SA STRUČNIM ZAVODIMA I ORGANIZACIJAMA	13
4.4.1. Služba medicine rada	13
4.4.2. Zavod za unapređivanje zaštite na radu	14
4.4.3. Zdravstvene ustanove	14
4.4.4. Hrvatski zavod za zdravstveno i mirovinsko osiguranje	14
4.4.5. Osiguravajuće organizacije	16
4.5. POSLJEDICE NE PROVOĐENJA ZAŠTITE NA RADU	16
4.5.1. Čimbenici obuhvata i posljedice	17
4.5.2. Troškovi zaštite na radu	19
4.5.3. Pokazatelji uspješnosti zaštite zdravlja i sigurnosti na radu	20
4.5.4. Inspekcijski nadzor	21
5. ZAŠTITA NA RADU U HŽ INFRASTRUKTURA D.O.O.	22
5.1. ORGANIZACIJSKA STRUKTURA HŽ INFRASTRUKTURA D.O.O.	23
5.2. ODJEL ZAŠTITE NA RADU	25
5.3. ANALIZA OZLJEDA NA RADU.	28
5.3.1. Ekonomska varolizacija ozljeda na radu	29
6. PROCJENA RIZIKA U HŽ INFRASTRUKTURA D.O.O.	30
6.1. OSPOSOBLJAVANJE ZA RAD NA SIGURAN NAČIN	35

6.2. POSLOVI S POSEBNIM UVJETIMA RADA	37
6.3. STRES NA RADU ILI U VEZI S RADOM.	37
6.4. ODBOR ZAŠTITE NA RADU.	38
6.5. ZAŠTITA ZDRAVLJA ZAPOSLENIKA.....	39
6.6. PLATFORMA POLITIKE ZA POŠTENE I DOSTOJANSTVENE RADNE UVJETE U HRVATSKOM ŽELJEZNIČKOM SEKTORU	40
7. ZAKLJUČAK	41
LITERATURA.....	42
POPIS SLIKA	44
POPIS TABLICA.....	44
POPIS GRAFIKONA.....	44

SAŽETAK

Zaštita na radu u poduzeću HŽ Infrastruktura d.o.o.

Zaštita na radu je pravo i obveza svih subjekata koji u tom procesu sudjeluju bez obzira na spol, vjeru, naobrazbu, nacionalno podrijetlo ili druge osobine. Zaštitu na radu u poduzećima provode poslodavci, njihovi ovlaštenici, stručnjaci na radu, odbori zaštite na radu, a nadziru inspektori zaštite na radu i drugi državni organi primjenom pravila zaštite na radu. Mjesni sudovi su nadležni za rješavanje sporova. Zadatak provođenja zaštite na radu je smanjiti broj nezgoda na radu i profesionalnih bolesti te stvaranje sigurnih uvjeta rada. Važno je ispravno identificirati nepravilnosti i primijeniti sigurnosna tehnička pravila na radu. U HŽ Infrastrukturi d.o.o. zaštita na radu je vrlo važan dio tehnološkog procesa rada jer angažmanom i produktivnosti smanjuje ozljede na radu i trošak poslodavcu što je iz dokumentacije poduzeća.

Ključne riječi: zaštita na radu, HŽ Infrastruktura, osposobljavanje, posljedice

SUMMARY

Safety at work in the company HŽ Infrastruktura d.o.o.

Occupational safety is the right and obligation of all entities that participate in this process, regardless of " gender, religion, education, national origin or other characteristics. Occupational safety in companies is carried out by employers, their authorized persons, occupational experts, occupational safety committees, and supervised by occupational safety inspectors and other state bodies by applying occupational safety rules. Local courts have jurisdiction to resolve disputes. The task of implementing occupational safety is to reduce the number of accidents at work and occupational diseases and to create safe working conditions.

It is important to correctly identify irregularities and apply safety technical rules at work. In HŽ Infrastruktura d.o.o. Safety at work is a very important part of the technological process of work because engagement and productivity reduce, injuries at work and the cost to the employer, which is evident from the documentation.

Keywords: safety at work , HŽ Infrastruktura, training, consequences

1. UVOD

U ovom radu će se teorijski i praktično definirati organizacija, provođenje i ulaganje u zaštitu na radu u poduzeću HŽ Infrastruktura d.o.o. što će rezultirati smanjenjem broja ozljeda na radu, nezgoda na radu te profesionalnih bolesti. Svrha zaštite na radu je stvoriti sigurne radne uvjete kako bi se spriječile ozljede na radu, profesionalne bolesti i nezgode na radu, odnosno umanjile eventualne štetne posljedice ako se opasnost ne može otkloniti.¹ Stradanja i profesionalne bolesti zaposlenika nanose višestruke štete poslodavcu. Unatoč određenom smanjenju nesreća i boljoj prevenciji, i dalje su potrebna dodatna poboljšanja.² Konkurentna sposobnost se određuje i gradi prema kvaliteti proizvoda, tj. usluzi. Kvalitetna zaštite na radu, zajedno s drugim komponentama koji određuju ukupnu cijenu proizvoda odnosno usluge, tim dobiva više na značenju. Ozljede na radu mogu biti značaj izvor problema za radnika, poslodavca i njegovu konkurentnu sposobnost stoga kvalitetnim provođenjem zaštite na radu takvi problemi se mogu anulirati do određenih granica. Osiguranje radnika s adekvatnom zaštitom na radu je vrlo bitno jer mu omogućava sigurne uvjete rada koji mu ne ugrožavaju život i zdravlje na radnom mjestu. Glavni cilj ovog završnog rada je ukazati na važnost provedbe organizacije zaštite na radu na primjeru poduzeća HŽ Infrastruktura d.o.o. Radom će se praktično prikazati usklađenost i provođenje zaštite na radu na primjeru poduzeća HŽ Infrastruktura d.o.o. sukladno zakonskim regulativama i pravilnikom o zaštiti na radu.

Rad sadrži sedam dijelova. Prvi dio rada je uvod u kojem se iznosi predmet rada, ciljevi te struktura rada. Drugi dio rada donosi ulogu upravljanja ljudskim potencijalima. U trećem dijelu rada objasniti će se opći pojmovi zaštite na radu. U četvrtom dijelu rada se objašnjava organizacija i provedba zaštite na radu. Peti dio rada definira provođenje zaštite na radu na primjeru poduzeća HŽ Infrastruktura d.o.o.. Šesti dio objašnjava Procjenu rizika u HŽ Infrastrukturi d.o.o. Na kraju rada je zaključak.

¹Što je zaštita na radu? , www.zastitanaradu.com.hr/novosti/Sto-je-zastita-na-radub-6 (18.1.2022)

² MROSP , uznr.mrms.hr/obiljezimo-svjetski-i-nacionalni-dan-zastite-na-radu/ (18.1.2022)

2. ULOGA UPRAVLJANJA LJUDSKIM POTENCIJALIMA U PODUZEĆU

Zaposleni ne mogu pokazati i razviti svoje snage i biti konkurentska prednost, odnosno ne mogu pridonijeti razvitku konkurentskih prednosti organizacije, ako nisu motivirani, odnosno, ako nije osiguran potreban broj i struktura ljudi i ako poduzeće ne ulaže u razvijanje njihovih znanja, vještina, motivacije i ponašanja. Stoga je važna lekcija za menadžere to da ljudski potencijali predstavljaju konkurentsku prednost poduzeća ako se njima mudro upravlja. Točnije, ljudski su potencijali konkurentska prednost poduzeća samo kada se njima mudro upravlja, odnosno kada je u organizaciji upravljanje ljudskim potencijalima kvalitetan.³

Isto tako, vrijednost ljudskih potencijala neke organizacije može rasti, ostati na istoj razini ili opadati ovisno o načinu na koji se njima upravlja. Kvalitetno upravljanje ljudskim potencijalima pridonosi uspješnosti organizacija. U suvremenim se organizacijama upravljanje ljudskim potencijalima svojim zadacima; odnosno aktivnostima, pozicionirao kao važan i značajan pokretač promjena i kao osnovica efikasnog i efektivnog poslovanja, odnosno organizacijske uspješnost.⁴ Razumne izravne materijalne kompenzacije i neizravne materijalne kompenzacije za zaposlenike su veliki motivatori za njihovu predanost na radu. Menadžerima je glavni cilj motivirati zaposlenike kako bi kombinacijom zadovoljnog zaposlenika i glavnih motivatora (izravne materijalne kompenzacije i neizravne materijalne kompenzacije) stvorili produktivnost na radu i novu vrijednost. Također strategiju nagrađivanja možemo definirati kao osnovni način razmišljanja koji se može primijeniti za nagrađivanje bilo kojeg izvora u organizaciji s ciljem stvaranja određene vrijednosti.⁵

³ Važnost ljudskih potencijala – Usklađivanje ponude i potražnje na tržištu rada, www.hzz.hr/UserDocsImages/Strucna%20akademija_strucni%20pregled%201.pdf (15.5.2022)

⁴ Bahtijarević-Šiber, F. (1999) ,Management ljudskim potencijalima u poduzećima, Golden marketing, Zagreb, str.16-17.

⁵ Brown, D. (2001.) *Reward Strategies : Form intent to impact.* London : CIPD

3. ZAŠTITA NA RADU

Zaštita na radu je sastavni dio ekonomije rada i proizvodnosti rada. Zaštićuje se ličnost radnika u interdisciplinarnom i multidisciplinarnom odnosu prava, ekonomije, psihologije, tehnike, tehnologije, medicine, organizacije i drugih područja. Zaštita na radu je skup tehničkih, zdravstvenih, pravnih, psiholoških, pedagoških i drugih djelatnosti s pomoću kojih se otkrivaju i otklanjaju opasnosti što ugrožavaju život i zdravlje zaposlenika na radu te utvrđuju mjere postupci i pravila da bi se otklonile ili smanjile te opasnosti. Pritom se pojam osoba na radu odnosi na sve zaposlene osobe ali i na druge osobe koje obavljaju neki rad- studente, volontere, učenike na stručnoj praksi, osobe koje obavljaju djelatnost osobnim radom i druge osobe.⁶ Nesreća na radu je neželjeni događaj koji ima materijalnu štetu, ozljedu radnika ili zagađenje okoliša.⁷ Nezgoda na radu je svaki neželjeni i neplanirani događaj na radu koji nije uzrokovao ozljeđivanje radnika, ali bi ga u ponovljenom slučaju mogao uzrokovati.⁸ Profesionalnom bolešću smatra se bolest za koju se dokaže da je posljedica štetnog djelovanja u procesu rada, odnosno bolest za koju je poznato da može biti posljedica štetnih djelovanja u s vezi s radom ili radnim okolišem.⁹ Poslodavac je odgovoran za organizaciju i provođenje zaštite na radu radnika u svim dijelovima organizacije rada i u svim radnim postupcima. Dužan je zaposlenicima osigurati sigurnost i zdrave radne uvjete koliko je to razumno izvedivo.¹⁰ Zaštita na radu kao ekonomska kategorija svakako je zanimljiva poslodavcu i državi te posebno za zaposlenika i njegovu obitelj. Stradanja i profesionalne bolesti zaposlenika nanose višestruke štete poslodavcu stoga kvalitetna organizacija i provođenje zaštite na radu u znatnoj mjeri može minimalizirati ne željene ozljede na radu, nezgode i profesionalne ozljede.

⁶ Šokčević, S. (2014). Zakon o zaštiti na radu s komentarima i tumačenjima. TIM press, Zagreb str.24

⁷ Occupation injuries -Iostat https://www.ilo.org/ilostat-files/Documents/description_INJ_EN (18.1.2022)

⁸ What Is an Accident at Work Claim? - TRUE Solicitors LLP, www.true.co.uk/what-is-classed-as-an-accident-at-work/ (18.10.2022.)

⁹Zakon o listi profesionalnih bolesti, Narodne novine br. 162/98,107/07 čl.2.

¹⁰ Health and safety at work, citizensinformation.ie (18.1.2022.)

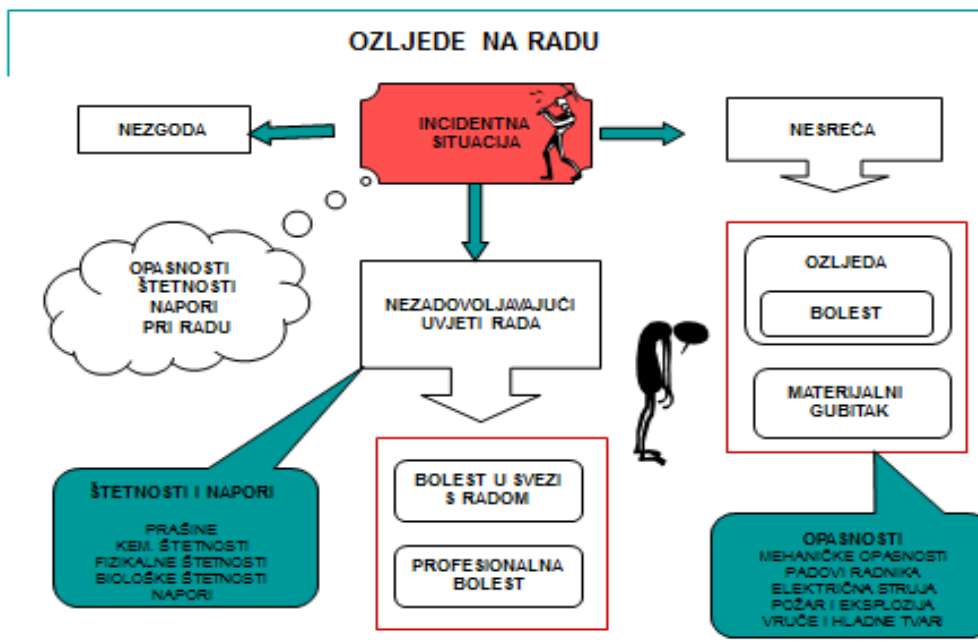
3.1. OSNOVNA, POSEBNA I PRIZNATA PRAVILA ZAŠTITE NA RADU

Pravo na zaštitu na radu imaju sve osobe koje se nalaze na radu. Kako bi se radnik i materijalna imovina zaštitila primjenjuju se osnovna ,posebna pravila i priznata pravila zaštite na radu. Pri obavljanju poslova i radnih zadataka primjenjuju se prvenstveno osnovna pravila zaštite na radu, kojima se uklanjaju ili smanjuju opasnosti za osoba pri radu.¹¹ U osnovna pravila se ubrajaju zaštita radnika od električnog udara, nastanka požara vibracije, buke, mehanički kemijski štetnosti i druge te opskrbljenosti radnika sredstvima rada. Posebna pravila zaštite na radu sadrže zahtjeve glede dobi, spola, završenog stručnog obrazovanja, zdravstvenog stanja, tjelesnog stanja, psihofizioloških i psihičkih sposobnosti. Pravila određuju način izvođenja određenih poslova, korištenje odgovarajućih osobnih zaštitnih sredstava i opreme, zaštitnih naprava ,postupke s ozlijeđenim i sl. Priznatim pravilima zaštite na radu podrazumijevaju se naučno dokazani ili u praksi provjereni način pogodan da se pri obavljanju poslova i radnih zadataka, odnosno na mjestu rada ukloni ili umanju opasnost ili spriječi da ona izazove štetne posljedice za osobe na radu.¹² Ukoliko radnik radi suprotno pravilima zaštite na radu odnosno ne pristupi obaveznom osposobljavanju za rad na siguran način nadređeni radnika dužan ga je privremeno udaljiti s radnog mjesta. Važno je napomenuti da radnik ima pravo odbiti raditi ako mu izravno prijete opasnost po život ili zdravlje zbog toga što nisu primijenjena propisana pravila zaštite na radu, i to dok ona ne budu primijenjena uz napomenu da treba obavijestiti o tome nadređenog radnika. Ukoliko poduzeće smatra zahtjev neopravdanim za odbijanje rada ili smatra protestom radnika , inspektor zaštite na radu je nadležan utvrditi činjenice te prosuditi tko je u pravu. Stoga potencijalne ozljede na radu se mogu smanjiti adekvatnom primjenom osnovnih i posebnih pravila. Kakvim mogućim opasnostima ,štetnostima ,naporima je radnik izložen i posljedicama u slučaju neželjene ozljede na radu prikazano je na slici 1.

¹¹Zakon o zaštiti na radu, Narodne novine br. 71/2014 čl.12

¹² Vukorepa K., Burger A. (2003) Priručnik sigurnost i osnove zaštite na radu , Kontrol biro d.o.o. , Zagreb, str.8

Slika 1. Prikaz ozljede na radu

Izvor: Godišnje izvješće o ozljedama na radu za 2021 g., HŽ Infrastruktura d.o.o.

Ozljeda na radu je izazvana neposrednim i kratkotrajnim mehaničkim, fizikalnim ili kemijskim djelovanjem te ozljeda prouzročena naglim promjenama položaja tijela, iznenadnim opterećenjem tijela ili drugim promjenama fiziološkog stanja organizma, ako je uzročno vezana uz obavljanje poslova, odnosno djelatnosti na osnovi koje je ozlijeđena osoba osigurana u obveznom zdravstvenom osiguranju.¹³ Ozljeda koja je nastala na način da osigurani radnik zadobije na redovitom putu od stana do mjesta rada i obratno te na putu poduzetom zbog odlaska na posao koji joj je osiguran, odnosno na posao na osnovi kojeg je osigurana u obveznom zdravstvenom osiguranju također se tretira kao ozljeda na radu. Težinu ozljede možemo klasificirati kao lakšu, težu, skupnu i smrtnu. Statistika ozljeda na radu otkriva da su dijelovi tijela koji su najčešće zahvaćeni ozljedama na radu glava, kostur, kralježnica, ruke i pluća.¹⁴ Važnu ulogu stvaranja zadovoljavajućih radnih uvjeta, provedba i organizacija zaštite na rade dužnost je poslodavca kako bi se ozljede na rade smanjile te time smanjile troškove i povećale konkurentsku prednost.

¹³ [TEB poslovno savjetovanje](http://www.teb.hr/novosti/2020/sto-se-smatra-ozljeda-na-radu/), www.teb.hr/novosti/2020/sto-se-smatra-ozljeda-na-radu/ (20.1.2022)

¹⁴ What is an Occupational Injury? - Definition from Safeopedia, www.safeopedia.com/definition/5303/occupational-injury (19.1.2022)

3.2 SUBJEKTI ZAŠTITE NA RADU

Poslove zaštite na radu kod poslodavca mogu obavljati ovlaštene osobe u skladu s odredbama Zakona o zaštiti na radu i drugih propisa zaštite na radu. Poslodavac je pravna i fizička osoba koja zapošljava adekvatne radnike za provođenje zaštite na radu. Dužnost poslodavca je da upozna radnika s propisima o radnim odnosima, organizacijom rada i zaštitom na radu. U slučaju teške ili smrtne ozljede u prostoriji koji se obavlja posao poslodavac je dužan obavijestiti tijelo nadležno za nadzor. Ovlaštenik je osoba koja rukovodi radom jednog ili više radnika na kojega je preneseno ovlaštenje u pisanom obliku (ugovor o radu). Poslodavac određuje ovlaštenike koji moraju biti osposobljeni za obavljanje poslova zaštite na radu. Osposobljavanje poslodavaca obuhvaća polaganje općeg dijela stručnog ispita za stručnjake zaštite na radu. Stručnjak za zaštitu na radu je osoba koju je poslodavac odredio za obavljanje poslova ZNR i koji ispunjava uvjete za obavljanje istih poslova.¹⁵

Uvjeti za rad stručnjaka zaštite na radu su:

- Poslodavac je obvezan stručnjaku ZNR omogućiti ispunjavanje obveza
- Poslodavac je dužan stručnjacima osigurati uvjete rada i potrebnu opremu za rad
- Poslodavac stručnjaka ne smije dovesti u neugodnu situaciju zbog obavljanja poslova
- Poslodavac je obvezan omogućiti stručnjaku ZNR stručno usavršavanje

Vlada Republike Hrvatske sustavno prati stanje u zaštiti na radu te uz savjetovanje s predstavnicima poslodavaca i zaposlenika, u okvirima svoje nadležnosti, utvrđuje, predlaže, provodi i povremeno preispituje politiku i potiče rad na usklađivanju zakonodavstva, u svrhu unapređivanja mjera zaštite na radu.¹⁶ Poslodavac ima pravo imenovati ovlaštenika i najčešće provođenje poslova zaštite na radu prenosi na istog. Ovlaštenje se provodi pisanim putem i imenuje se osoba koja je stvarni rukovoditelj poslova odnosno radnik od autoriteta i povjerenja. Poslodavac je dužan osposobiti ovlaštenika, osigurati primjerene radne uvjete te ga ne stavljati u nepovoljan položaj odnosno u potencijalni konflikt s podređenim radnicima.

¹⁵ Zakon o zaštiti na radu, Narodne novine br. 71/2014 čl.22

¹⁶ Zakon o zaštiti na radu, Narodne novine br. 71/2014 čl. 3

3.2.1 Obveze poslodavca u vezi organizacije i provedbe zaštite na radu

Poslodavac je obavezan provoditi prevenciju u svim radnim postupcima u organizaciji rada i upravljanju radnim postupcima pri čemu mora osigurati radnicima najveću moguću razinu zaštite na radu.

Potrebno je osigurati :

- sredstava rada (građevine)
- radna oprema (strojevi i uređaji)
- osobna zaštitna sredstva (zaštitne cipele, rukavice, štitnike za koljeno, odijela i sl.)

Poslodavac je obavezan na temelju procjene rizika koja je izrađena individualno za svako radno mjesto osposobit radnika za rad na siguran način i to : prije početka rada, kod promjena u radnom postupku, kod uvođenja nove tehnologije te kod upućivanja radnika na novo radno mjesto. Poslodavac ne smije dozvoliti samostalno obavljanje poslova radniku koji prethodno nije osposobljen za rad na siguran način. Troškove provođenja zaštite na radu snosi isključivo poslodavac odnosno provođenje istog ne smije teretiti radnika.¹⁷ Procjena rizika je temeljni akt koji odgovara postojećim rizicima na radu i u vezi s radom koji treba biti u pisanom ili elektroničkom obliku te dostupna na svakom radnom mjestu. Poslodavac u zakonskim rokovima treba ispitivati radnu opremu uređaje, okoliš, rasvjetu te električne i gromobranske instalacije. Važno je napomenuti da prema pravilniku o uporabi osobnih zaštitnih sredstava se propisuje obveza poslodavcu da ispuni minimalne zahtjeve za osobnu zaštitnu opremu koju radnici koriste na radu pri obavljanju pojedinih poslova. Opis i specifikacija pojedinog radnog mjesta definiraju rok trajanja osobnih zaštitnih sredstava koji ovise o učestalosti korištenja, održavanju, rezultatima obaveznih ispitivanja i drugih čimbenicima o kojim ovisi daljnja funkcionalnost istih. Dopusšteno je koristiti nadzorne uređaje radi kontrole izlaska i ulaska u radne prostore te zbog rizika krađa, nasilja i sl. Poslodavac je obavezan prije zapošljavanja obavijestiti radnika da će biti nadziran video uređajima. Zabranjeno je postavljanje nadzornih uređaja u prostorijama za osobnu higijenu i garderobi kako bi se zaštitila privatnost zaposlenika odnosno da snimke ne budu zloupotrebljivane.

¹⁷ Šokčević, S. (2014). Zakon o zaštiti na radu s komentarima i tumačenjima. TIM press, Zagreb, str.35

3.2.2 Obveze radnika u provedbi zaštite na radu

Radnici imaju obvezu postupati u skladu s uputama poslodavca za sprječavanje stresa na radu ili u vezi s radom. Radnici i njihovi predstavnici imaju obvezu surađivati s poslodavcem radi sprječavanja stresa na radu ili u vezi s radom. Ove obveze iz stavaka se odnose i na radnike koji u skladu s općim propisima o radu, kao rukovodeći radnici ili članovi obitelji poslodavca fizičke osobe, ostvaruju pravo samostalno odlučivati o svojem radnom vremenu, stanci te o dnevnom i tjednom odmoru.¹⁸ Provođenjem zaštite na radu primarna obveza radnika je da pažljivo i prema pravilima zaštite na radu rukuje strojevima, uređajima i oruđima te koriste adekvatna osobna zaštitna sredstva kako bi zaštitili sebe, okolinu i materijalnu imovinu. Postupanje suprotno pravilima zaštite na radu radniku mogu izazvati kratkoročne ili dugoročne posljedice. Ukoliko rukovoditelj ili poslovođa uoči da podređeni radnik nepravilno ili suprotno pravilima izvršava određeni radni zadatak dužan ga je opomenuti te mu na razuman način objasniti da takav rad ugrožava sebe i druge te ga može privremeno udaljiti s radnog mjesta.

4.ORGANIZIRANJE I PROVEDBA ZAŠTITE NA RADU

Zaštita na radu se provodi s ciljem da se osobama na radu osiguraju uvjeti rada bez opasnosti po život i zdravlje ili da se ublaže nezgode. Uzroci ozljeda na radu i zdravstvenih oštećenja mogu se spriječiti održavanjem radnih prostorija, uređaja za rad, kao i postupcima koji osiguravaju da se zaposlenici udalje od izvora opasnosti i štetnosti. Zaštitu na radu provode poslodavci ,stručnjaci zaštite na radu, ovlaštenici i povjerenici radnika. Provedba se vrši kroz odbor zaštite na radu, osposobljavanje za rad na siguran način svih radnika ,povjerenika i ovlaštenika, ispitivanjem strojeva i uređaja te suradnja s stručnim zavodima i organizacijama. Poslodavac koji zapošljava do uključivo 49 radnika, poslove zaštite na radu može obavljati sam ili obavljanje tih poslova može ugovoriti ugovorom o radu sa stručnjakom zaštite na radu. Poslodavac koji zapošljava 50 i više radnika, obavljanje poslova zaštite na radu obvezan je ugovorom o radu ugovoriti s jednim ili više stručnjaka zaštite na radu, ovisno o broju radnika. Poslodavac koji zapošljava 250 ili više radnika obvezan je, u skladu s Pravilnikom o obavljanju poslova ZNR obavljanje poslova ugovorit s jednim stručnjakom ili imati organiziranu službu ZNR.¹⁹

¹⁸ Šokčević, S. (2014). Zakon o zaštiti na radu s komentarima i tumačenjima. TIM press, Zagreb str.38

¹⁹ Pravilnik o obavljanju poslova zaštite na radu, Narodne novine br. 112/2014 , 43/2015, 72/2015 ,140/2015

Poslodavac koji zapošljava 250 ili više radnika obavezan je, u skladu s Pravilnikom o obavljanju poslova ZNR obavljanje poslova ugovorit s jednim stručnjakom ili imati organiziranu službu ZNR.¹² Primarni je zadatak u provođenju zaštite na radu da se prvenstveno utječe na broj nezgoda na radu, jer one za posljedicu imaju ozljedu na radu. Smanjenjem broja nezgoda smanjiti će se i broj ozljeda koje nastaju na radu. U praksi je teško pratiti broj nezgoda na radu koje za posljedicu nisu imale ozljedu, jer se one u pravilu ne prijavljuju, utjecaj na smanjenje broja nezgoda potrebno je promatrati kroz smanjeni broj ozljeda na radu.

4.1 ODBOR ZAŠTITE NA RADU

Poslodavac koji zapošljava 50 ili više radnika obavezan je osnovati odbor zaštite na radu kao svoje savjetodavno tijelo za unapređivanje zaštite na radu. Odbor čine poslodavac ili njegov ovlaštenik, stručnjak zaštite na radu, specijalist medicine rada i povjerenik radnika za zaštitu na radu.²⁰ Poslodavac koji zapošljava 250 ili više radnika obavezan je, u skladu s Pravilnikom o obavljanju poslova ZNR obavljanje poslova ugovorit s jednim stručnjakom ili imati organiziranu službu ZNR. Odbor zaštite na radu je savjetodavno tijelo poslodavca koji promiče unapređenje zaštite na radu na svim razinama u cilju sigurnih radnih uvjeta. Odbori se održavaju periodično svakih šest mjeseci te se sastavlja zapisnik o poduzetim i budućim mjerama zaštite na radu. Predsjednik odbora može pozvati određenog radnika da nazoči odboru ukoliko smatra da će njegov izvještaj pridonijeti radu odbora. Na kraju održanog odbora sastavlja se zapisnik o stanju, poduzetim i budućim mjerama zaštite na radu. Konstantnim zalaganjem odbor može značajno pridonijeti unaprjeđenju zaštite na radu unutar poduzeća. Pridonijeti se može prijedlogom izmjenom pravilnika i javnom nabavom unutar poduzeća te osiguraju kvalitetnija osobna zaštitna sredstva i oprema odnosno poboljšaju radne uvjete.

4.2 OSPOSOBLJAVANJE ZA RAD NA SIGURAN NAČIN

Program osposobljavanja radnika se sastoji od teoretskog osposobljavanja koje se provodi za sve radnike ovisno o poslovima koje će obavljati i praktičnog osposobljavanja na mjestu rada, osim za poslove s malim rizicima za koje je dovoljno provesti teoretsko osposobljavanje. Osposobljavanje rada na siguran način provode stručnjaci zaštite na radu koji su zaposleni kod osobe koja je ovlaštena za osposobljavanje radnika. Stručnjaci zaštite na radu su oslobođeni od obveze osposobljavanja za rad na siguran način. Poslodavac treba čuvati zapisnik o osposobljavanju radnika u pisanom obliku i držati ga u arhivu.

²⁰ Zakon o zaštiti na radu, Narodne novine br.94/18 čl.34

O provedenom osposobljavanju radnika sastavlja se zapisnik u kojemu se navodi:

- ime, prezime, OIB
- poslovi koje će radnik obavljati i mjesto obavljanja tih poslova
- naziv, sjedište i OIB poslodavca
- ime, prezime i OIB osoba koje su uključene u osposobljavanje
- mjesto i vrijeme provođenja osposobljavanja radnika²¹

Radnik treba biti osposobljen za rad na siguran način u roku od 60 dana od dana početka rada. Ukoliko radnik nije osposobljen za rad na siguran način u razmatranom razdoblju treba biti pod nadzorom rukovoditelja poslova. Također poslodavac je dužan provesti ponovno osposobljavanje za rad na siguran način ukoliko je radnik promijenio radno mjesto, pojavom novih rizika, promjenom radne opreme, uvođenjem nove tehnologije rada i dr.

4.3. ISPITIVANJE UREĐAJA I STROJEVA S POVEĆANIM OPASNOSTIMA

Ako strojevi i uređaji ugrožavaju zdravlje i sigurnost radnika poslodavac bi ih trebao isključiti iz uporabe. Strojevi uređaji i oprema uvijek moraju biti u ispravnom stanju kako bi radnici mogli na siguran način obavljati posao. Poslodavac je dužan u skladu s važećim propisima o načinu ispitivanja strojeva i uređaja obavljati ispitivanje strojeva i uređaja u zakonskim rokovima te u sljedećim slučajevima:

- prije njihovog stavljanja u uporabu
- najmanje jedanput nakon dvije godine njihove uporabe
- poslije rekonstrukcije a prije ponovnog početka korištenja
- prije početka korištenja na novom mjestu uporabe ,ako su strojevi i uređaji premješteni s jednog mjesta na drugo pa su zbog toga rastavljeni i ponovno sastavljeni²²

Ispitivanja izvršavaju vanjske ovlaštene tvrtke ukoliko unutar poduzeća ne postoji adekvatno osposobljena i sistematizirana radna jedinica za održavanje i ispitivanje uređaja i opreme .Za svaki uređaj i opremu nakon ispitivanja treba se sastaviti zapisnik o ispitivanju koji čuva nadležni radnik.

²¹ Pravilnik o osposobljavanju iz zaštite na radu i polaganju stručnog ispita ,Narodne novine br.112/ 2014 čl.6

²² Pravilnik o listi strojeva i uređaja s povećanim opasnostima , Narodne novine br.59/69 i 94/96,čl.4

U zapisniku se utvrđuje predmet ispitivanja, način ispitivanja, ispitni uređaj ,rezultati ispitivanja i ocjena rezultata ispitivanja .Ako se nakon provedenih mjerenja i ispitivanja zaključi da uređaj ili oprema zadovoljavaju sve postavljene uvjete i zahtjeve takav uređaj ili oprema se može koristiti u određene svrhe. Ukoliko uređaji ili oprema ne zadovoljavaju sve postavljene uvjete kao takvi se ne smiju koristiti dok se ne uklone sve nepravilnosti i ponovi ispitivanje koje treba zadovoljiti sve postavljene uvjete i zahtjeve. Poslodavac je dužan voditi evidenciju zapisnika o ispitivanju te na zahtjev inspekcijskog službenika ovlaštenu radnik je obavezan pokazati zapisnik o ispitivanju uređaja ili opreme.

4.4. SURADNJA SA STRUČNIM ZAVODIMA I ORGANIZACIJAMA

Kako bi poslodavac svoje zaposlenike osposobio za rad na siguran način, sačuvao njihovo zdravlje tokom radnog staža ,pružio procjenu zdravstvene sposobnosti, unaprijedio zaštitu na radu i omogućio mirovinu nakon radnog vijeka potrebna mu je stručna podrška od stručnih zavoda i organizacija a to su:

- Služba medicine rada
- Zavod za unapređivanje zaštite na radu
- Zdravstvene ustanove
- Hrvatski zavod za zdravstveno i mirovinsko osiguranje
- Osiguravajuće organizacije

4.4.1. Služba medicine rada

Zavod objedinjuje i unapređuje stručne aktivnosti u području zaštite zdravlja i sigurnosti na radu u cilju poboljšanja radnih uvjeta, sprječavanja ozljeda na radu i profesionalnih bolesti, očuvanje zdravlja radnika i povećanja učinkovitosti gospodarstva Republike Hrvatske. Poslodavac je dužan osigurati usluge medicine rada kako bi sačuvao zdravlje zaposlenika te angažirati specijalista medicine rada koji sudjeluje na odborima zaštite na radu kako bi svojom ulogom savjetnika za zdravlje, higijenu rada i ergonomiju ukazao na moguće i potencijalne propuste pri pružanju zdravstvenih usluga te procjeni psihofizičkoj sposobnosti radnika.²³

²³ Hrvatski zavod za zaštitu zdravlja i sigurnosti na radu, <https://www.hzzsr.hr/index.php/o-nama/> (20.1.2022.)

4.4.2. Zavod za unapređivanje zaštite na radu

Unapređivanje sustava zaštite na radu i zaštite zdravlja na radu postiže će se planiranjem i poduzimanjem mjera i aktivnosti koje će se zasnivati na pouzdanim, pravovremenim i usporedivim podacima o ozljedama na radu, profesionalnim bolestima i drugim relevantnim podacima koji će jasno ukazivati na pojavne oblike po pojedinim djelatnostima, poslovnim subjektima, zanimanjima, teritorijalnim područjima i drugim obilježjima. Pružaju stručnu pomoći udruženjima poslodavaca, sindikatima, osobama ovlaštenima za poslove zaštite na radu te upravnim tijelima.²⁴ U sporovima zbog ozljeda na radu Zavod će poticati provođenje postupaka mirnog rješavanja sporova uz sporazumnu medijaciju stranaka u sporu.

4.4.3. Zdravstvene ustanove

Zdravstvene ustanove osnivaju se u skladu s mrežom javne zdravstvene službe koju donosi ministar zdravstva, uz prethodno pribavljeno mišljenje Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje, Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo i nadležnih komora. Zdravstvene ustanove su ustanove koje pružaju medicinsku pomoć radnicima koji su se na radu ozlijedili ili oboljeli.²⁵ Poslodavac je dužan organizirati i osigurati pružanje prve pomoći radnicima i drugima osobama do pružanja hitne medicinske pomoći. Na mjestu rada gdje istodobno radi dva do pedeset radnika, najmanje jedan radnik mora biti osposobljen za pružanje prve pomoći.

4.4.4 Hrvatski zavod za zdravstveno i mirovinsko osiguranje

Svaki radnik obavezan je biti osiguran na zdravstvenom osiguranju. Pod pojmom osiguranici podrazumijevamo fizičke osobe koje su na osnovi radne aktivnosti obvezno osigurane na mirovinsko osiguranje na temelju generacijske solidarnosti. U mirovinskom osiguranju na temelju generacijske solidarnosti obvezno su osigurane sve radno aktivne osobe.²⁶ Prijava se podnosi područnoj službi/uredu/ispostavi HZMO-a, nadležnoj prema sjedištu poslodavca ili njegove podružnice, odnosno mjestu prebivališta ili obavljanja djelatnosti. Rok za prijavu na osiguranje je najranije osam dana prije početka rada, a najkasnije prije samog početka rada kod poslodavca. Svi poslodavci, odnosno drugi obveznici podnošenja prijave s više od tri osiguranika dužni su prijave podnositi elektroničkim putem.

²⁴ Begović V. (2016), Unapređivanje zaštite na radu... Sigurnost ,Zagreb, str. 99. – 105.

²⁵ Grad Zagreb službene stranice, <http://www.zagreb.hr/default.aspx?id=464> (28.1.2022)

²⁶ Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, <https://www.mirovinsko.hr/hr/obavezno-osiguranje/242> (28.1.2022)

E-prijave je web-aplikacija koja korisnicima omogućava elektroničku uspostavu prijave i odjave na mirovinsko osiguranje, prijave o promjeni statusa tijekom osiguranja, prijave o početku i prestanku poslovanja obveznika doprinosa i o promjenama podataka obveznika doprinosa.²⁷ Tiskanica kojom se prijavljuje ozljeda na radu se zove Tiskanica OR. Ako je ozljeda nastala na redovitom putu od stana do mjesta rada i obratno te na putu poduzetom radi stupanja na posao također se smatra ozljedom na radu. Istu tiskanicu popunjavaju poslodavac i nadležni doktor opće/obiteljske medicine.

Postupak utvrđivanja i priznavanja ozljede za ozljedu na radu pokreće poslodavac podnošenjem prijave o ozljedi na radu kod nadležnog regionalnog ureda/područne službe HZZO-a prema mjestu prebivališta/boravišta osigurane osobe. Postupak se može pokrenuti pisanim zahtjevom po službenoj dužnosti ili na traženje ozlijeđene osobe (člana obitelji u slučaju smrti osigurane osobe), a može ga pokrenuti i nadležni regionalni ured/područna služba HZZO-a, ako sazna za činjenice i okolnosti nastanka ozljede na radu ili u vezi s radom.²⁸ Nakon popunjavanja tiskanice i slanja Hrvatskom zavodu za zdravstveno osiguranje. Nadležni doktor opće/obiteljske medicine daje mišljenje o predmetnom slučaju o ozljedi na radu koji isto izvješće popunjava. U daljnjem postupku nakon dostavljene dokumentacije formira se medicinsko vještačenje liječničkog povjerenstva Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje koje izdaje mišljenje, nalaz i ocjenu. Svojim mišljenjem i ocjenom priznaju ili ne priznaju ozljedu na radu na temelju svih okolnosti i parametara. Isto mišljenje, nalaz i ocjenu Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje dostavlja ozlijeđenom radniku, poslodavcu i ordinaciji opće/obiteljske medicine. Ukoliko se radniku ustanovi trajan gubitak radne nesposobnosti, radnik ima pravo na invalidsku mirovinu. Poslodavac je obavezan voditi evidenciju o ozljedama na radu.

²⁷ Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, <https://www.mirovinsko.hr/hr/prijave-i-odjave-na-osiguranje-600/600> (28.1.2022)

²⁸ Postupak utvrđivanja i priznavanja ozljede na radu | TEB poslovno savjetovanje, <https://www.teb.hr/novosti/2020/postupak-utvrdivanja-i-priznavanja-ozljede-na-radu/> (29.1.2022)

4.4.5. Osiguravajuće organizacije

Osiguranje je ugovor o naknadi koji nadoknađuje gubitke od određenih opasnosti. Osiguravatelj je tvrtka koja obećava naknadu dok je osiguranik (u ovom slučaju poslodavac) onaj koji prima isplatu. Premija je naknada koju osiguranik plaća najčešće godišnje ili polugodišnje te se takav ugovor naziva polica.²⁹ Poslodavac ugovora sporazume s osiguravajućim organizacijama kako bi svoje zaposlenike zaštitio od potencijalnih ozljeda na radu, eksplozije, požara, zaštite imovine, životnog osiguranja te dopunskog osiguranja. S takvim sporazumom s osiguravajućim društvima poslodavac pruža zaštitu radnih uvjeta koliko razumno može za zaposlenike u poduzeću.

4.5. POSLJEDICE NE PROVOĐENJA ZAŠTITE NA RADU

Svi poslodavci nastoje postići sigurne uvjete rada uz financijska ograničenja odnosno s definiranim budžetom kojim raspolažu. Neželjena navika poslodavca je nedovoljno praćenje činjenice o nesrećama i ozljedama na radu, jer takvi važni podaci su od velike pomoći prema kojima bi poslodavac može preventivno djelovati. Ozljede na radu, nezgode i profesionalne bolesti su neželjeni događaji tokom obavljanja rada, koji će u većini slučajeva imati posljedice za ljude i materijalna sredstva, ako se propusti spriječiti njegov nastup.

Najčešći izvori odnosno uzroci nezgoda su:

- neispravnost sredstava rada,
- neispravnost, klizavost ili zakrčenost radnih površina, površina za kretanje i prolaza,
- nedostatak ili neispravnost zaštitnih naprava na oruđima za rad,
- nedostatak ili neispravnost zaštitnih ograda i drugih naprava za zaštitu od pada radnika s visine ili u dubinu,
- izvođenje radnih operacija protiv pravila o zaštiti na radu,
- izvođenje radnih operacija bez potrebnog osobnog zaštitnog sredstva ili s neispravnim osobnim zaštitnim sredstvom,
- rad radnika bez razrađene tehnologije rada i bez posebnih uputa o izvođenju složenih poslova

²⁹ Definitions and Types of Insurance (saylordotorg.github.io), saylordotorg.github.io/text_law-for-entrepreneurs/s22-01-definitions-and-types-of-insur.html (30.1.2022.)

Zaposlenici su odgovorni onda kada bez opravdanog razloga, svojom krivnjom ne poštuju pravila zaštite na radu, za koja su osposobljeni za rad na siguran način. Cijenu jedne ozljede trebaju znati zaposlenici i poslodavci. U slučaju da zaposlenici svojom krivnjom uzrokuju štetni događaj, jer će tu štetu morati nadoknaditi. Poslodavci odgovaraju za štetu uzrokovanu radniku ozlijeđenom na radu, profesionalnom bolešću ili bolešću u svezi s radom odnosno za sve ostale slučajeve kada su svojim propustima omogućili nastup štetnog događaja. Kako bi se smanjile posljedice i dostigao razuman minimum poslodavac preko svojih ovlaštenika treba u zakonskim rokovima ispitivati radnu opremu i uređaje. Radnu opremu i uređaje koristiti ispravne, upozoravati i kontrolirati radnike da koriste ispravna osobna zaštitna sredstva. Radne akcije izvoditi u skladu s pravilima o zaštiti na radu i periodično educirati radnike kako bi im podigli savjesnost i odgovornost pri radu.

4.5.1. Čimbenici obuhvata i posljedice

Poslodavac prvenstveno nastoji smanjiti broj ozljeda, nezgoda, profesionalnih bolesti, posljedica i gubitaka kako bi mogao održati pozitivno trenutno i buduće poslovanje. Posljedice privremene nesposobnosti znatno utječu na radniku zdravstvenu, psihičku i financijsku situaciju. Ozljeda na radu radniku i njegovoj obitelji zadaje gubitke i posljedice pogotovo ako se dogodi teža ozljeda zbog kojeg je radnik privremeno nesposoban za rad te u dosta slučajeva trajno gubi radnu sposobnost. Najčešća praksa poslodavca u Hrvatskoj je iskazana da se zadovoljavaju trenutnim stanjem interne okoline dok minimalna ulaganja u zaštitu na radu mogu izazvati ozbiljne posljedice. Kakve moguće čimbenike i gubitke obuhvaća, odnosno troškove te gospodarske posljedice prikazano je u tablici 1.

Tablica 1. Čimbenici utjecaja na zaposlenika ,poslodavca i okolinu

OBUHVAT ŠTETNE POSLJEDICE	GUBICI ZA POJEDINCA	GOSPODARSKE POSLJEDICE
OZLIJEĐENI ZAPOSLENIK	<ul style="list-style-type: none"> ○ Fizički i duševni bolovi ○ Privremeni ili trajni gubitak sposobnosti za rad ○ Tjelesno oštećenje 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Smanjenje zarade ○ Posebni troškovi ○ Smanjenje učinkovitosti ○ Smanjena mogućnost zapošljavanja
OBITELJ ZAPOSLENIKA	<ul style="list-style-type: none"> ○ duševni bolovi ○ smanjenje obiteljskih aktivnosti 	<ul style="list-style-type: none"> ○ novčane poteškoće(smanjenje prihoda i povećane troškove)
POSLODAVAC	<ul style="list-style-type: none"> ○ zabrinutost i strah zaposlenih ○ opadanje radne atmosfere ○ gubljenje ugleda ○ smanjena mogućnost da se pridobije kvalitetna radna snaga 	<ul style="list-style-type: none"> ○ smanjenje prihoda ○ poučavanje novog zaposlenika ○ smanjenje proizvodnje ○ troškovi liječenja, odšteta ,naknada i dr. ○ oštećenje strojeva
DRUŠTVENA ZAJEDNICA	<ul style="list-style-type: none"> ○ smanjenje ljudskog potencijala ○ smanjenje radno sposobne i aktivne populacije 	<ul style="list-style-type: none"> ○ smanjenje proizvodnje ○ smanjenje kupovne moći ○ smanjenje aktivnosti koje se financiraju iz poreza i doprinosa koje plaćaju zaposleni

Izvor: Samostalna izrada autora (1.2.2022)

Ozljeda na radu postavlja financijske barijere i psihičke probleme za radnika i njegovu obitelj. Preventivno rješenje u sprečavanju nezgoda su sigurni uvjeti rada ali treba uzeti u obzir faktor ljudskog ponašanja. U neprikladnoj radnoj okolini nema zadovoljavajućih uvjeta rada. Najveći udarac poslodavcu zadaje radnik koji dugoročno ili kratkoročno izgubi radnu sposobnost. Država u ovom slučaju gubi na financiranju iz poreza i doprinosa radno nesposobnog radnika. U većini poduzeća u Republici Hrvatskoj provedba zaštite na radu još se uvijek svodi na ispunjavanje forme odnosno zadovoljavanje zakonskih uvjeta kako bi se izbjegle propisane kazne.

U poduzećima u Hrvatskoj, za razliku od poduzeća u razvijenim zemljama, nije se u značajnijoj mjeri razvila navika i potreba izračunavanja gubitaka, odnosno praćenja troškova ili gubitaka uzrokovanih ozljedama na radu ili oboljenjima od profesionalnih bolesti.

4.5.2. Troškovi zaštite na radu

Trošak predstavlja novčani izraz upotrebljivih resursa koji se koriste u svrhu postizanja određenog cilja ili ostvarivanja učinka. Svaki trošak postaje rashod te novčano izraženi utrošak.³⁰ Cilj svakog poslodavca je minimalizirati troškove i maksimizirati dobit ali zaštita na radu zahtijeva visok stupanj sigurnosti poslovanja stoga troškovi ulaganja i provođenja se povećavaju. Poduzeća su u velikoj mjeri izloženi su različitim unutarnjim i vanjskim prijetnjama i opasnostima čije posljedice mogu utjecati na smjer poslovanje. Prvenstveni cilj je da ulaganje u sigurnost treba gledati kao na investiciju koja nastoji omogućiti što višu razinu sigurnosti jer bez ulaganja nema poslovnog uspjeha. Sigurnost i zaštita zaposlenika, imovine i poslovni procesi ne smiju se klasificirati kao luksuz i formalnost. U troškove zaštite na radu ubrajamo trošak kupovine osobna zaštita sredstva, izrada procjene rizika, provođenje osposobljavanja i edukacija radnika, ispitivanje uređaja, okoliša, strojeva, instalacija i ostalo. Racionalnim ulaganjem u sustave sigurnosti, zaštite i edukaciju zaposlenika je ključan čimbenik sigurnosti zbog čega se smanjuju ukupni troškovi zaštite na radu.³¹ Raznim opcijama i mogućnostima se može nadvladati postojeća financijska ograničenja i stvoriti optimalne sustave zaštite utemeljene s adekvatno procijenjenim opasnostima, rizicima i raspoloživim resursima. Potrebno je postići kompatibilnost i integraciju različitih sustava sigurnosti i mjere zaštite u cilju racionalizacije resursa i troškova te uspostave optimalnog sustava sigurnosti poslovnog subjekta. Sadašnje prilike pojašnjavaju da poslodavci neovisno o riziku djelatnosti izdvajaju 0,5 % bruto plaće posebnih sredstava za zaštitu na radu kojim upravlja Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje. Do sada nije zaživjela praksa jasnog prikazivanja prihoda po toj osnovi i njenog trošenja za provedbu liječenja ozljeda na radu i profesionalnih bolesti.

³⁰ Troškovi u poslovanju – Plavi ured, plaviured.hr/troskovi-u-poslovanju/ (14.5.2022)

³¹ Ulaganje u sigurnost i zaštitu poslovnog subjekta, <http://ustanova-ctz.hr/wp-content/uploads/2016/10/letak-org-kon-pf.pdf> (10.2.2022)

4.5.3. Pokazatelji uspješnosti zaštite zdravlja i sigurnosti na radu

Kako bi saznali da li sustav zaštite na radu u funkcioniра u određenom poduzeću potrebno je pratiti određene parametre, pokazatelje i troškove. Zbrojem svih mjesečnih troškova, izgubljenih radnih sati, postotkom ozljeda na radu i ostalih pokazatelja izračunavamo u koliko mjeri se zaštićuje zdravlje i sigurnost zaposlenika. Neki od osnovnih ključnih pokazatelja uspješnosti zaštite zdravlja i sigurnosti na radu:

- mjesečni troškovi riješenih nesukladnosti u zaštiti zdravlja i sigurnosti na radu,
- mjesečni troškovi prevencije zdravlja i sigurnost na radu,
- izgubljeno vrijeme (u satima) zbog ozljeda na radu (uključujući i smrtnih slučajeva) na npr. 100.000 radnih sati izgubljeno vrijeme (u satima) zbog nezgoda na radu (događaj pri kojem nije došlo do ozljede na radu ali je moglo doći) na npr. 100.000 radnih sati broj poginulih radnika na npr. 100.000 radnih sati,
- broj nesukladnosti sa zakonskim i internim zahtjevima u sigurnosnim nadzorima,
 - broj ozljeda na radu na npr. 100.000 radnih sati (uključujući i smrtnih slučajeva) o kojima su podnesena izvješća,
 - broj nezgoda na radu na npr. 100.000 radnih sati o kojima su podnesena izvješća,
 - broj provedenih unutarnjih nadzora za mjesec, broj riješenih sigurnosnih nesukladnosti za mjesec, postotak sudjelovanja na sastancima Odbora zaštite na radu, ,
- postotak ozljeda na radu u odnosu na sve akcidente (ozljede na radu i nezgode na radu) na npr. 100.000 radnih sati postotak popunjenosti funkcija povjerenika radnika i ovlaštenika poslodavca za zaštitu na radu,
- postotak provedenih zaključaka/preporuka Odbora za zaštitu na radu,
- postotak procijenjenih proizvoda/usluga po pitanju utjecaja na zdravlje i sigurnost na radu,
- postotak zaposlenih sa provedenim adekvatnim osposobljavanjem iz zaštite na radu ³²

³² Petras , M., Begović, I., Palačić, D., (2014), Praktični menadžment, Ključni pokazatelji uspješnosti procesa zaštite zdravlja, sigurnosti na radu i zaštite okoliša, Zagreb , str.76.

Poslodavcu najveći teret predstavljaju izgubljeni radni sati jer ukoliko ima privremeno radno nesposobnog zaposlenika povećava se rizika za postizanje konkurentske prednosti. Zdrav i siguran radni okoliš ne samo da je poželjan iz perspektive radnika već značajno doprinosi produktivnosti rada i, kao posljedica, potiče gospodarski rast. Poslodavci u Hrvatskoj se najčešće koriste pokazateljem izračunavanja prosjeka jedne ozljede naspram svih ozljeda koje su se dogodile u tekućoj godini te uspoređujući s prethodnom godinom.

4.5.4. Inspekcijski nadzor

Pomoć i nadzor zaštite na radu izvršavaju nadležni inspektori zaštite na radu. Inspektori obavljaju nadzor nad primjenom odredba propisa iz područja zaštite na radu te o svim utvrđenim činjenicama i podacima nakon obavljenog nadzora, sastavljaju zapisnik i podnose sve zakonom propisane inspekcijske mjere koje mogu biti:

- rješenja kojim će odrediti otklanjanje utvrđenih nedostataka ili kojima će naložiti određene zabrane
- novčane kazne određene radnicima na mjestu izvršenja prekršaja zbog slučajeva utvrđenih Zakonom o zaštiti na radu
- zahtjevi za pokretanje prekršajnih postupaka protiv poslodavaca i njihovih odgovornih osoba zbog povreda odredaba Zakona o zaštiti na radu
- prijedlozi za pokretanje gospodarskih prijestupa protiv trgovačkih društava i njihovih odgovornih osoba
- kaznene prijave protiv odgovornih osoba zbog slučajeva utvrđenih kaznenim zakonom³³

Tokom provedbe inspekcijskog nadzora, inspektor rada dužan je privremeno udaljiti s radnog mjesta radnika koji radi suprotno pravilima zaštite na radu, radnika koji ne upotrebljava osobna zaštitna sredstva, radnika koji puši na radnom mjestu ili radnika za kojeg se može opravdano procijeniti da je pod utjecajem alkohola, opojnih droga i psihotropnih tvari te istima naložiti propisane novčane kazne. Ukoliko utvrđenim inspekcijskim zapisnikom utvrde propusti u kojim su bitno ugroženi zdravlje i životi radnika, inspektor je obavezan izdati privremeno rješenje o zabrani obavljanja djelatnosti

³³ Štefan V., Kacian N. (2005), Priručnik za osposobljavanje neposrednih ovlaštenika iz zaštite na radu, Zagreb, str.79.

5.ZAŠTITA NA RADU U HŽ INFRASTRUKTURA D.O.O.

Poduzeće HŽ Infrastruktura d.o.o. , sa sjedištem u Zagrebu, Mihanovićeva 12, zapošljava oko 5000 radnika, HŽ Infrastruktura d.o.o. se bavi organiziranjem i reguliranjem, željezničkog prometa, osiguravanjem pristupa i korištenje željezničke infrastrukture svim željezničkim prijevoznicima koji ispunjavaju uvjete propisane Zakonom o željeznici, organizacijom javnog prijevoza i prijevoza za vlastite potrebe, održavanjem i osuvremenjivanjem željezničke infrastrukture, njezinom zaštitom te poslovima investiranja u gradnju željezničke infrastrukture. Pravilnikom o zaštiti na radu u HŽ Infrastrukturi d.o.o. definira se sustav zaštite na radu u HŽ Infrastrukturi d.o.o., opća načela, organizacija, obveze poslodavca u svezi zaštite na radu, obveze i prava radnika ,povjerenika radnika za zaštitu na radu te nadzor nad provođenjem zaštite na radu kod poslodavca. Upravljanjem zaštitom na radu je sastavni dio upravljanja procesom rada u HŽ Infrastrukturi d.o.o., a ostvaruje se primjenom osnovnih, posebnih i priznatih pravila zaštite na radu u skladu s općim načelima prevencije. Analize, nalazi, zapisnici, Procjena rizika, obavijesti, izvješća, stručna mišljenja, uvjerenja i druge isprave su temelj za utvrđivanje stanja zaštite na radu te se iste evidentiraju i pohranjuju u organizacijskim jedinicama na koje se odnose. Sustav pravila zaštite na radu uz Pravilnik o zaštiti na radu u HŽ Infrastrukturi d.o.o. ,čine i sljedeći akti:

- Popis poslova Odjela zaštite na radu
- Procjene rizika organizacijskih jedinica HŽ Infrastrukture d.o.o.
- Plan i program osposobljavanja za rad na siguran način, temeljen na Procjeni rizika
- Pravilnik o utvrđivanju zdravstvene sposobnosti, načinu i postupku utvrđivanja prisutnosti alkohola, opojnih droga i psihotropnih tvari u organizmu izvršnih radnika željezničkog sustava
- Pravilnik o stručnom osposobljavanju i trajnom osiguravanju stručne osposobljenosti izvršnih radnika željezničkog sustava u HŽ Infrastrukturi d.o.o.
- Pravilnik o radnoj odjeći, obući i osobnim zaštitnim sredstvima za radnike HŽ Infrastrukture d.o.o. sa izmjenama i dopunama
- Upute za rad na siguran način
- Odluka o zabrani pušenja u HŽ Infrastrukturi d.o.o.

5.1.ORGANIZACIJSKA STRUKTURA HŽ INFRASTRUKTURA D.O.O.

Organizacija HŽ Infrastruktura d.o.o. se temelji na odredbama Zakona o željeznici, Zakona o sigurnosti i interoperabilnosti željezničkog sustava i Zakona o trgovačkim društvima, kao i na Izjavi o osnivanju društva HŽ Infrastruktura d.o.o.

Djelatnosti HŽ Infrastrukture d.o.o. :

- upravljanje željezničkom infrastrukturom
- organiziranje i reguliranje željezničkog prometa
- održavanje i osuvremenjivanje željezničke infrastrukture ,njezina zaštita te poslovi izgradnje željezničke infrastrukture
- tehnički pregled vagona
- manevriranje željezničkim vozilima i njihovo ranžiranje
- popravak i održavanje željezničkih tračničkih i drugih vozila
- željeznički promet za vlastite usluge
- usluge skladištenja
- davanje u najam željezničkih vozila za izgradnju i održavanje željezničke infrastrukture
- ispitivanje elektroinstalacije, instalacija za zaštitu od munje, radne oprema i strojeva
- poslovi zaštite na radu, zaštite okoliša i zaštite od požara
- kupnja i prodaje robe
- obavljanje trgovačkog posredovanja na domaćem i inozemnom tržištu
- iznajmljivanje vlastitih nekretnina ³⁴

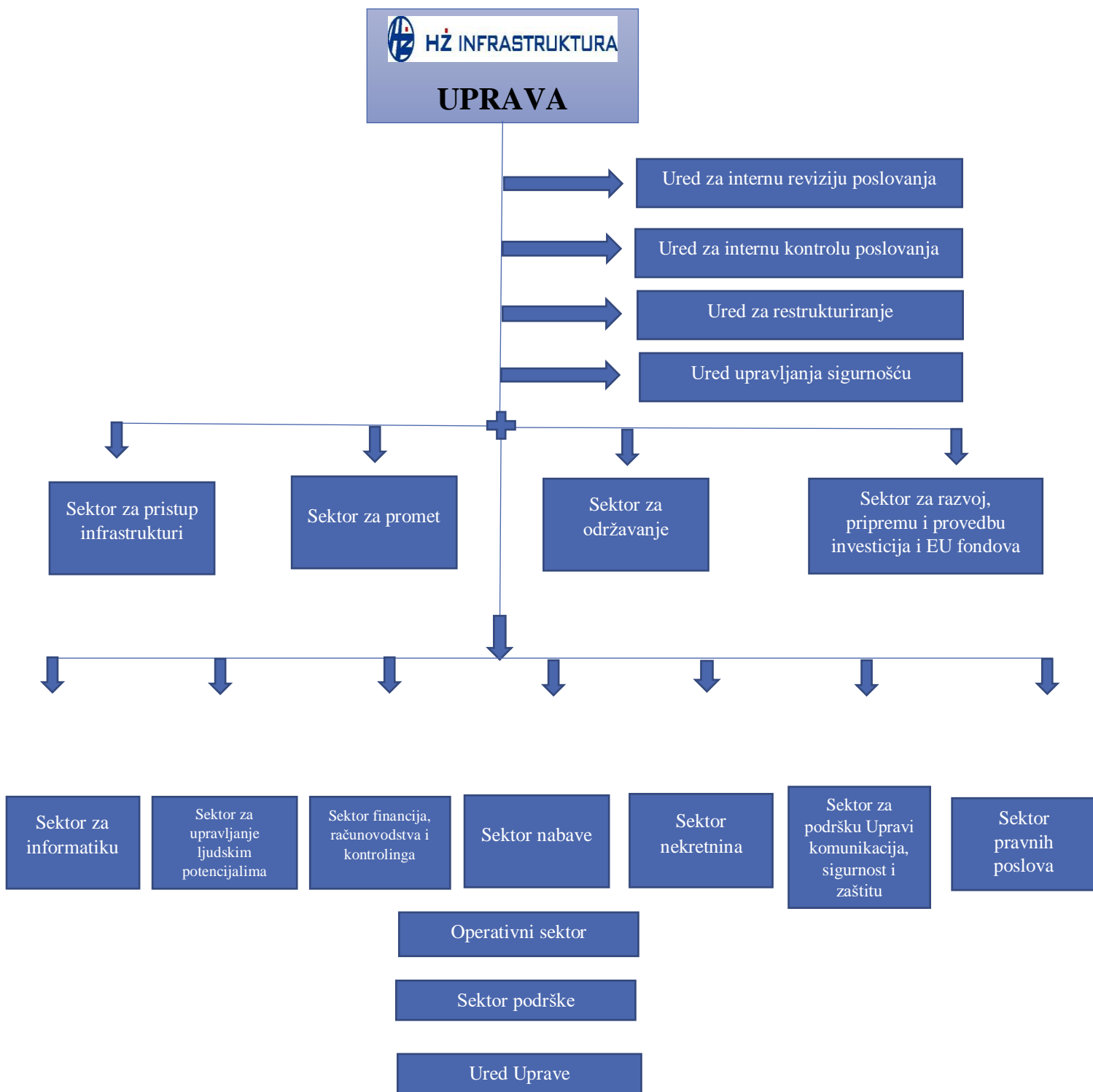
Organizacijska struktura grupirana je unutar četiriju operativnih sektora, koje čine Sektor za pristup infrastrukturi, Sektor za promet, Sektor za održavanje te Sektor za razvoj, pripremu i provedbu investicija i EU fondova. Dijelovi organizacije koji obuhvaćaju zajedničke poslove tvrtke i osiguranje poslovanja u cjelini nalaze se u grupi sektora podrške i tu su objedinjeni poslovi informatike, nabave, upravljanja ljudskim potencijalima, financija, računovodstva i kontrolinga, nekretnina, podrške Upravi, komunikacije, sigurnost i zaštita te pravni poslovi.

Uz operativne sektore i sektore podrške novu organizaciju čine i Ured za internu reviziju i internu kontrolu poslovanja, Ured za restrukturiranje te Ured upravljanja sigurnošću. Zbog specifičnosti poslovanja i veličine organizacije HŽ Infrastruktura d.o.o. je organiziran u najvećoj mjeri kroz funkcijski oblik organizacijske strukture kao što je prikazano na slici 2.

³⁴ Interni portal HŽ infrastruktura d.o.o.

<http://zgrakospp10:25001/drustva/infrastruktura/Portal%20Infra/SitePages/Naša%20kompanija.aspx> (3.3.2022)

Slika 2. Organizacijska struktura HŽ Infrastruktura d.o.o.

Izvor: Interni portal HŽ Infrastruktura d.o.o.,
<http://zgrakospp10:25001/drustva/infrastruktura/Portal%20Infra/SitePages/Naša%20kompanija.aspx> (10.3.2022)

Da bi se osigurao dugoročan stabilan i održiv poslovni model, tvrtki treba unaprjeđenje poslovanja na svim razinama i racionalizacija u upravljanju resursima i troškovima stoga je formiran poslovni model organizacijske strukture kao što je prikazan u tablici. Pravilnikom o organizaciji HŽ Infrastrukture d.o.o. Uprava HŽ Infrastruktura d.o.o. je ovlaštena odrediti obavljanje poslova za cijelo Društvo, imenuje i razrješava nadređene radnike koji su raspoređeni na četiri razine, formira sistematizaciju radnih mjesta te samostalno donosi sve odluke.

Direktori sektora i voditelji ureda rukovode i odgovorni su za organizaciju rada u svom poslovnom području, a posebice planiraju poslove koje će izvršavati organizacijska cjelina, raspoređuju poslove i prate izvršenje poslova organizacijske cjeline kojom upravljaju, rješavaju probleme koji se pojavljuju u radu njihove organizacijske cjeline, pri čemu su posebice ovlašteni izdavati naloge voditeljima projekata, voditeljima odjela, odsjeka, radnih jedinica za strojno održavanje pruga i područnih radnih jedinica te ostalim radnicima svog poslovnog područja. Direktori sektora i voditelji ureda odgovorni su za svoj zakonit i stručan rad, te za zakonit i stručan sadržaj materijala koji se proslijeđuje na odlučivanje Upravi Društva, direktori sektora i voditelji ureda neposredno za svoj rad odgovaraju Upravi kao cjelini, odnosno članu Uprave koji koordinira dotično poslovno područje. Organizaciju i provođenje mjera zaštite na radu u HŽ Infrastruktura d.o.o. osiguravaju i provode Uprava HŽ Infrastruktura d.o.o., ovlaštenici poslodavca, odjel zaštite na radu, stručnjak zaštite na radu, povjerenici i koordinatori povjerenika radnika za zaštitu na radu i odbori zaštite na radu na razini sektora i jedinica.

5.2. ODJEL ZAŠTITE NA RADU

Odjel Zaštite na radu pripada sektoru za podršku Upravi, komunikacije, sigurnost i zaštitu. Navedeni sektor je odgovoran jest za sljedeće poslove: - organizira i nadzire poslovne procese u sljedećim segmentima: podrška Upravi, NO i Skupštini; korporativnim i promotivnim komunikacijama, poslovima u domeni međunarodnih odnosa s ostalim željezničkim poduzećima i institucijama; aktivnostima vezanim uz poslovanje knjižnice i muzeja, poslove iz područja sigurnosnog i obrambenog planiranja i zaštite te IT sigurnosti, zaštite okoliša i zaštite od požara, zaštite na radu te poslova iz domene upravljanja kvalitetom.

Odjel zaštite na radu obavlja sljedeće poslove:

- pruža stručnu pomoć nadređenim radnicima i radnicima te povjerenicima zaštite na radu u provedbi i unapređivanju zaštite na radu
- obavlja unutarnji nadzor nad primjenom propisa zaštite na radu - ukazuje Upravi HŽ Infrastrukture i drugim nadležnim voditeljima u organizacijskim jedinicama i odgovornim osobama na obvezu otklanjanja utvrđenih nedostataka vezanih za zaštitu na radu, te predlaže mjere za poboljšanje stanja zaštite na radu
- prati i analizira podatke vezane za ozljede na radu i profesionalne bolesti radnika te izrađuje godišnje izvještaje za potrebe HŽ Infrastrukture i inspekcije rada
- surađuje s inspekcijom rada, ovlaštenim ustanovama i trgovačkim društvima koja se bave područjem zaštite na radu - surađuje s odborima za zaštitu na radu, povjerenicima i koordinatorima zaštite na radu
- surađuje sa stručnim organizacijskim jedinicama kod izgradnje ili rekonstrukcije objekata namijenjenih za rad, nabavke uređaja i strojeva te osobnih zaštitnih sredstava - surađuje sa specijalistima medicine rada
- provodi teoretsko osposobljavanje radnika za rad na siguran način
- osposobljava povjerenike zaštite na radu i pomaže im u njihovom radu
- obavještava Upravu i radnike iz područja zaštite na radu
- briga o primjeni odredaba o poslovima s posebnim uvjetima rada, zaštiti mladeži, žena i radnika kojima prijeti potpuni gubitak radne sposobnosti, opremljenosti oruđa za rad, primjeni osobnih zaštitnih sredstava, radnim postupcima vezanim za rad s opasnim tvarima, ispitivanju radnog okoliša, evakuaciji i spašavanju, zabrani uzimanja alkohola i drugih sredstava ovisnosti
- predlaže Upravi i odborima zaštite na radu mjere za poboljšanje stanja zaštite na radu temeljem praćenja stanja zaštite - sudjeluje u izradi izvješća o društveno odgovornom poslovanju,
- surađuje sa svim organizacijskim jedinicama unutar HŽ Infrastrukture kao i sa svim područnim cjelinama na terenu u cilju sprječavanja nastanka ozljeda na radu, profesionalnih bolesti i drugih bolesti u svezi s radom.

Tablica 2. Podaci zaposlenika ZNR HŽ Infrastruktura d.o.o.

Mjesto rada	Glavni inženjeri (Stručnjaci) ZNR	Opći uvjeti za rad	Posebni uvjeti za rad
Regija Jug (Grupa Split)	4	VSS Teh./ društ.	<ul style="list-style-type: none"> • Andragoška osposobljenost • Strani jezik • Stručni ispit • 1 god. iskustva
Regija Zapad (Grupa Rijeka i Ogulin)	2	VSS Teh./ društ.	<ul style="list-style-type: none"> • Andragoška osposobljenost • Strani jezik • Stručni ispit • 1 god. iskustva
Regija Istok (Grupa Vinkovci)	3	VSS Teh./ društ.	<ul style="list-style-type: none"> • Andragoška osposobljenost • Strani jezik • Stručni ispit • 1 god. iskustva
Regija Sjever (Grupa Zagreb)	4	VSS Teh./ društ.	<ul style="list-style-type: none"> • Andragoška osposobljenost • Strani jezik • Stručni ispit • 1 god. iskustva
Regija Centar (Odjel ZNR Zagreb)	5	VSS Teh./ društ.	<ul style="list-style-type: none"> • Andragoška osposobljenost • Strani jezik • Stručni ispit • 1 god. iskustva

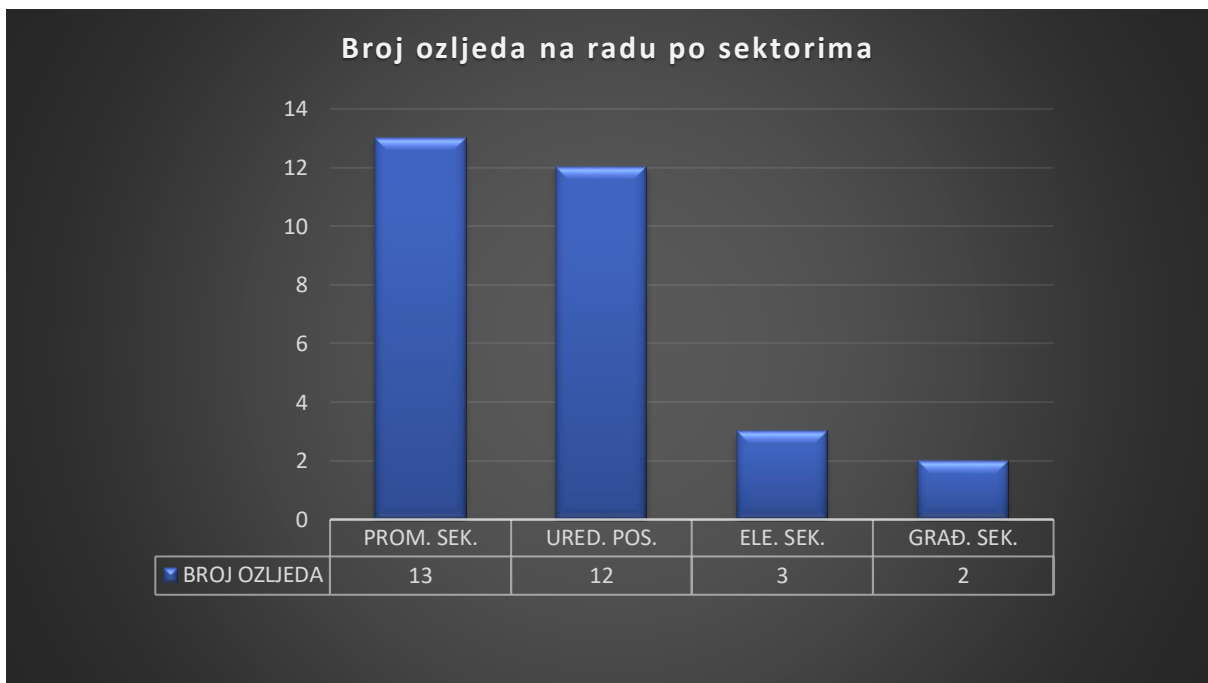
Izvor: Samostalna izrada autora (21.3.2022)

Zaposlenici HŽ Infrastrukture odnosno Odjela zaštite na radu su sistematizacijom radnih mjesta podijeljeni na regije Jug, Zapad, Istok i Sjever kao grupe ZNR dok je Odjel ZNR Centar u Zagrebu koji je najviše zadužen za unapređenje zaštite na radu . Zaposlenici trebaju imati sve odgovarajuće uvjete koji su prikazani u tablici kako bi stručno provodili zaštitu na radu. Opis poslova koji sadržava radno mjesto Glavni inženjer -Stručnjak ZNR je pružanje pomoći ovlaštenicima, sudjelovanje pri redovnim odborima, provođenje unutarnjih nadzore nad provođenjem osnovnih i posebnih pravila, teoretsko osposobljavanje radnika na siguran način, prikupljanje podataka i izrada Procjene rizika, sudjelovanje pri inspeksijskom nadzoru i te potpora radnicima u području zaštite na radu.

5.3. ANALIZA OZLJEDA NA RADU

Da bi poslodavac mogao na vrijeme preventivno djelovati, potrebno je izvršiti analizu ozljeda na radu naročito s aspekta utvrđivanja točnih uzroka ozljeda Zakona o zaštiti na radu posao stručnjaka, odnosno službe za zaštitu na radu. Kao podloga analizi ozljeda na radu poslužili su podaci o ozljedama dobiveni iz arhiviranih godišnjih izvještaja o ozljedama i profesionalnim bolestima radnika na radu u HŽ Infrastruktura d.o.o. U 2021. godini se u HŽ Infrastrukturi d.o.o. dogodilo 30 ozljeda na radu, od čega 23 na mjestu rada, a 7 ozljeda otpada na odlazak/dolazak s posla ili službeni put. Od navedenog ukupnog broja ozljeda u 2021. godini po težini ozljeda njih 14 je okarakterizirano kao lakše ozljede, dok se 7 ozljeda vodi kao lakše ozljede.

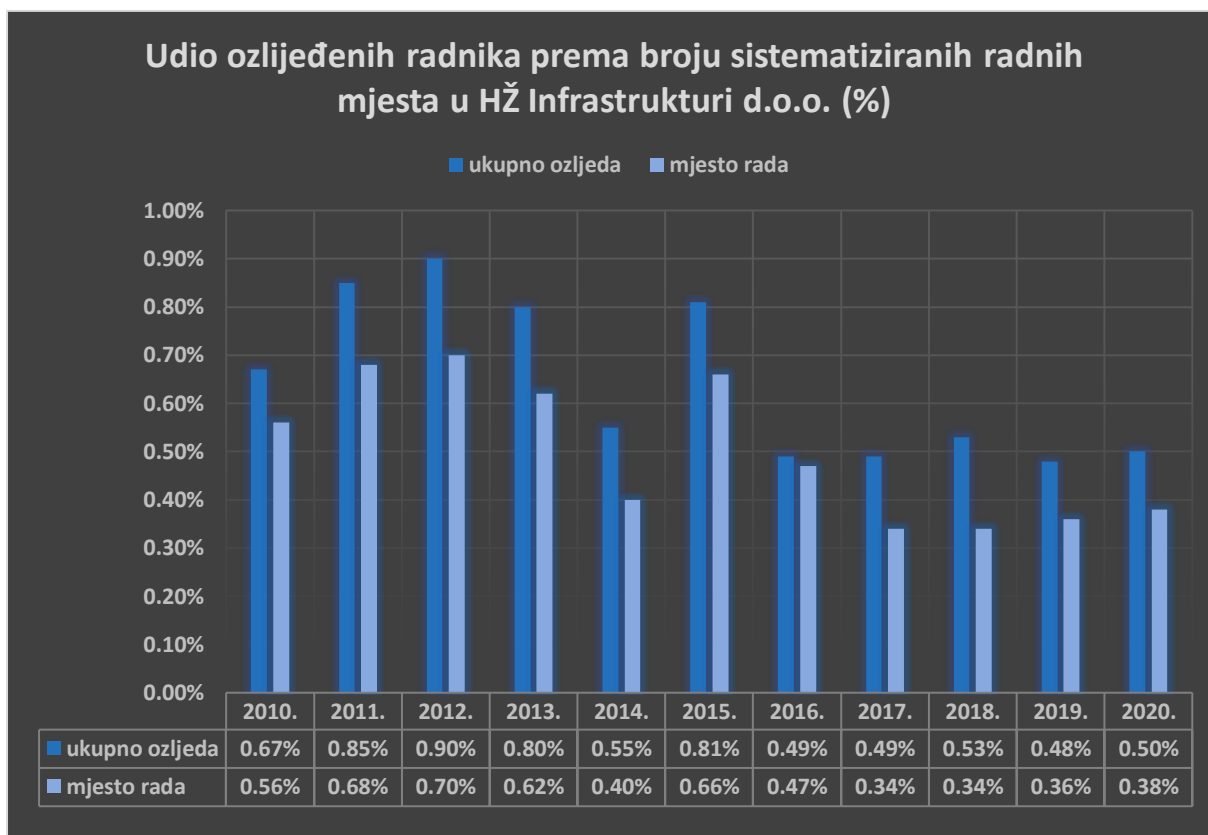
Grafikon 1. Broj ozljeda na radu u HŽ Infrastrukturi d.o.o. 2021. godini

Izvor: Samostalna izrada autora (28.3.2022)

Grafikon 1 pokazuje broj ozljeda na radu u 2021. godini poredanih po Sektorima unutar HŽ Infrastrukture. Pritom je vidljivo da se najviše ozljeda dogodilo unutar Sektora prometa. Dosta manje ozljeda u odnosu na Sektor prometa se u 2021. godini dogodilo u Sektoru za održavanje i Sektoru uredskih poslova. Sprječavanje ozljeda na radu dio je sustava upravljanja sigurnošću u kojem se identificiraju sve opasnosti i poduzimaju se sve mjere za sprječavanje ozljeda na temelju vjerojatnog raspona opasnost. Cilj je ne ugroziti zdravlje radnika te zaštititi postrojenje i materijale. Najvažniji sigurnosti aspekt je kontinuirano i redovito praćenje radnika i postrojenja ,poduzimanje potrebnih tehničkih mjera opreza kako bi se spriječio nepravilan rad.

Grafikon 2. Udio ozlijeđenih radnika prema broju sistematiziranih radnih mjesta u HŽ Infrastrukturi d.o.o. u razdoblju od 2010 g. do 2020 g.

Izvor: Godišnje izvješće o ozljedama na radu za 2020 g., HŽ Infrastruktura d.o.o.

U grafikonu je prikazan ukupni broj izražen u postotku (%) ozljeda na radu, te ozljeda na samom mjestu rada u proteklih 11 godina. Izračun se temelji na sistematiziranom broju radnih mjesta i ukupnom broju ozljeda. Može se zaključiti kako zadnjih godina broj ukupnih ozljeda u HŽ Infrastrukturi d.o.o. se minimalno smanjuje te iznosi oko 0,50 %.

5.3.1. Ekonomska valorizacija ozljeda na radu

Ulaganja u zaštitu na radu zahtijevaju poprilične troškove stoga takvim ulaganjima treba popratiti ekonomsku isplativost, ali temeljni cilj zaštite na radu je kompletna zaštita zaposlenika na radu. Kako bi se dobio financijski uvid i izračun za račun dobiti i gubitka na kraju godine HŽ Infrastruktura d.o.o. izrađuju se godišnja izvješća o ozljedama na radu. U HŽ Infrastrukturi d.o.o. na kraju godine se podnosi godišnje izvješće o ozljedama na radu. U izvješću je iskazana ekonomska valorizacija odnosno prosječan trošak jedne ozljede tokom jedne godine s usporedbom 2020. godine i 2021. godine što je prikazano u tablici 3.

Tablica 3. Usporedni prikaz ekonomske valorizacije ozljeda na rada za 2020./2021. godinu

Ozljede na radu 2020.godina					Ozljede na radu 2021.godina				
1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Rbr		Broj ozlje da	Izgubljeni sati	Gubici u kunama	Rbr		Broj ozlje da	Izgubljeni sati	Gubici u kunama
1.	Na mjestu rada	21	6632	212.224,00	1.	Na mjestu rada	23	13688	438.016,00
2.	ostalo	7	2728	87.296,00	2.	ostalo	7	4008	128.256,00
3.	Direktni troškovi	9360		299.520,00	3.	Direktni troškovi	17696		566.272,00
4.	Indirektni troškovi	9360 x 5		1.497.600,00	4.	Indirektni troškovi	17696 x 5		2.831.360,00
5.	Ukupni troškovi (direktni + indirektni) 3 + 4			1.797.120,00	5.	Ukupni troškovi (direktni + indirektni) 3 + 4			3.397.632,00
Prosječni trošak jedne ozljede				64.182,85	Prosječni trošak jedne ozljede				113.254,40

Izvor: Godišnje izvješće o ozljedama na radu za 2021 g., HŽ Infrastruktura d.o.o.

Zbog privremene radne nesposobnosti radnika temeljem ozljeda na radu u 2020.godini je izgubljeno 2212 radnih dana. Iz tog razloga, direktni troškovi poslodavca iznose 566.272,00 kuna, te uz indirektno troškove ozljeda na radu stvoren ukupni gubitak u iznosu od 3.397.632,00 kuna. Zaključno se može reći kako je broj ozlijeđenih radnika u 2021 godini bio 30 ozlijeđenih radnika, što je povećanje u odnosu na 2020. godinu kako je zabilježeno 28 ozljeda. Broj težih ozljeda se prepolovio u istom razdoblju (3 u 2021.g. naspram 7 ozljeda u 2020.g.)

6.PROCJENA RIZIKA U HŽ INFRASTRUKTURI D.O.O.

Rizik je umnožak vjerojatnosti nastanka štetnog događaja i težine posljedice tog istog štetnog događaja u obliku ozljede, bolesti ili štete na imovini i okolišu.³⁵ Procjena rizika je temeljno polazište organizacije i provedbe zaštite na radu koja je izrađena za sve sektore i individualno za svako radno mjesto. Procjena rizika omogućuje prepoznavanje svih vrsta opasnosti koje mogu naštetiti radnicima i uzrokovati neželjene posljedice. Ona omogućuje procjenjivanje ozbiljnosti tih posljedica i pronalaženje najprikladnijih rješenja za zaštitu od opasnosti.

³⁵ MROSP - Unapređivanje zaštite na radu, mrms.hr/znr/procjena-rizika/ (10.4.2022)

Željeznički sustavi, podsustavi i njihovi sastavni dijelovi moraju ispunjavati sljedeće osnovne zahtjeve i to: sigurnost, pouzdanost i dostupnost, zaštita zdravlja, zaštita okoliša, tehnička kompatibilnost i pristupačnost. Poznavanjem sustava i podsustava možemo lakše prepoznati i detektirati potencijalne opasnosti i rizike tehnološkog procesa rada. Poznavanjem isti može se utjecati na smanjene mogućih ozljeda i nezgoda na radnom mjestu. Poslodavac je dužan posjedovati procjenu rizika u pisanom ili električnom obliku te radnike obavijestiti o svim mogućim opasnostima, rizicima i promjenama na radnom mjestu i okolišu koji mogu utjecati na njihovo zdravlje i sigurnost.

Postupak procjenjivanja rizika se sastoji od:

- prikupljanja podataka na mjestu rada,
- analize i procjene prikupljenih podataka što uključuje utvrđivanje opasnosti, štetnosti i napora, procjenjivanje opasnosti, štetnosti i napora, utvrđivanje mjera za uklanjanje tj. smanjivanje opasnosti, štetnosti odnosno napora
- plana mjera za uklanjanje odnosno smanjivanje razine opasnosti, štetnosti i napora koji mora sadržavati: rokove, ovlaštenike odgovorne za provedbu mjera te način kontrole nad provedbom mjera.
- dokumentiranja procjene rizika

Kod izrade procjene rizika obavezno trebaju sudjelovati koordinatori povjerenika radnika, ovlaštenici i stručnjaci zaštite na radu. Analiza rizika se izrađuje je za svako radno mjesto pojedinačno. Sastoji se od tehnoloških podataka o radnim mjestu u kojima su navedeni :

- naziv radnog mjesta, redni broj i šifru radnog mjesta u KIS-u,
- opći podaci o radnom mjestu (režim rada, primjena poslova s posebnim uvjetima rada),
- poslovi koje obavljaju radnici raspoređeni na radno mjesto,
- sredstva rada koja koriste,
- mjesta rada na kojima borave i izloženost u postotku radnog vremena
- opasnosti na radnom mjestu
- izloženost riziku radnika na mjestu rada
- izvor i vjerojatnost nastanka štetne posljedice
- veličina posljedica (štetnosti) i rizik

Procjenjivanje rizika se provodi u skladu s Matricom procjene rizika prema općim kriterijima razine rizika (vjerojatnost, posljedica) iz Priloga I. Pravilnika o izradi Procjene rizika (Narodne novine br. 112/14 i 129/19). Temeljitim analiziranjem rizika može se na adekvatniji način zaštititi radnika od opasnosti, rizika i napora.

Tablica 4. Matrica procjene rizika

	VELIČINA POSLJEDICA (ŠTETNOSTI)		
VJEROJATNOST	1.Malo štetno	2.Srednje štetno	3. Izrazito štetno
1.Malo vjerojatno	Mali rizik	Mali rizik	Srednji rizik
2.Vjerojatno	Mali rizik	Srednji rizik	Veliki rizik
3.Vrlo Vjerojatno	Srednji rizik	Veliki rizik	Veliki rizik

Izvor: Procjena rizika Područna radna prometna jedinica, HŽ Infrastruktura d.o.o.

Kako bi se izračunala štetnost i vjerojatnost od neželjenog događaja može nam poslužiti Matrica rizika. Matrica rizika definira kolikoj vjerojatnosti, riziku i štetnosti je radnik izložen na radnom mjestu. U sjecištu reda i stupca nalazi se broj koji označava veličinu rizika. Malo vjerojatno označava da se ne bi trebalo dogoditi tijekom cijele profesionalne karijere radnika. Vjerojatno označava da se može dogoditi nekoliko puta tijekom profesionalne karijere radnika. Vrlo vjerojatno označava da se može ponavljati tijekom profesionalne karijere radnika. Malo štetno ukazuje na ozljede i bolesti koje ne uzrokuju produženu bol (npr. male ogrebotine, iritacije oka, glavobolje i sl.). Srednje štetno ukazuje na ozljede koje uzrokuju umjerenu, ali produženu bol ili bol koja se ponavlja (npr. Rane, manji prijelomi, opekotine drugog stupnja i sl.) Izrazito štetno uzrokuje tešku i stalnu bol i/ili smrt (npr. Amputacije, komplicirani prijelomi, rak, opekotine trećeg stupnja i sl.) Matricom rizika definirano je radno mjesto voditelja područne radne jedinice prometa JUG što je prikazano u tablici 5.

Tablica 5. Analiza rizika PRPJ HŽ Infrastruktura d.o.o. na radnom mjestu voditelja područne radne jedinice prometa JUG

OPASNOSTI ŠTETNOSTI I NAPORI	IZVOR NASTANKA ŠTETNE POSLJEDICE	VJEROJAT NOST	VELIČINA POSLJEDIC A (ŠTETNOST I)	RIZIK
1	2	3	4	5
MEHANIČKE OPASNOSTI	IZVOR: prijevozna vozila: automobili / vožnja javnim prometnicama u službenom vozilu	1	3	MALI
OPASNOSTI OD PADOVA	IZVOR: zatvoreni prostori, neravan i klizav teren (tucanik, pragovi, tračnice i sl.) / na istoj razini	1	2	MALI
FIZIKALNE ŠTETNOSTI	IZVOR: rad na otvorenom / nepovoljni klimatski uvjeti	1	1	MALI
PSIHOFIZIOLOŠ KI NAPORI	IZVOR: rukovođenje sustavom i komunikacija s osobama	2	2	SREDNJI
NAPORI VIDA	IZVOR: rad na PC	2	1	MALI

Izvor: Procjena rizika Područna radna prometna jedinica , HŽ Infrastruktura d.o.o.

Analiza rizika radnog mjesta prikazuje kakvim je opasnostima, štetnostima i naporima te u kolikom stupnju rizika je radnik izložen. Linearnim sustavom prikazana je vjerojatnost od opasnosti i veličina posljedica nastankom rizične situacije. Izvatkom iz Procjene rizika HŽ Infrastruktura može se zaključiti da radno mjesta voditelja područne radne jedinice prometa ne pripada poslovima s posebnim uvjetima i teškim fizičkim poslovima već tajničkim i općim administrativnim poslovima. Možemo zaključiti da ista vrsta posla nije izložena velikim naporima, rizicima i opasnostima na radnom mjestu. Uvidom u analizu radnog mjesta prevladava mala vjerojatnost od nesretnog događaja te srednje štetne posljedice koje mogu uzrokovati umjerenu ali produženu bol radnika te mali rizik na radnom mjestu. Kako bi radnik imao zadovoljavajuće radni prostor trebaju se poštivati pravila zaštite na radu ,a zahtjevi koji se trebaju ispuniti prikazani su u tablici 6. na radnom mjestu Gl. Inženjera -Stručnjaka ZNR.

Tablica 6. Analiza radnog prostora na radnom mjestu Gl. Inženjera -Stručnjaka ZNR

ELEMENT PROSTORIJE	ZAHTJEV	DA/NE	KOMENTAR
Veličina prostorije	Po radniku je osigurano 10 m ³ zračnog prostora i 2 m ² slobodne površine poda.	DA	5,20 x 3,70m
Visina prostorije	Minimalno 2,5 m.	DA	
Podovi	Podovi su zakrčeni kabelima	NE	
	Podovi su klizavi, oštećeni, neravni.	NE	
Zidovi/stropovi	Zidovi/stropovi su neoštećeni.	NE	
	Obojani su svijetlim bojama.	NE	
Prozori	Osigurano je prirodno osvjetljavanje radne prostorije.	DA	
	Površine prozora iznose najmanje 1/8 površine poda	DA	Prozori dotrajali
	Postoji zaštita od sunca?	NE	
Zagrijavanje	Zavjese, venecijaneri , rolete ,ostalo		
	Osigurano zagrijavanje radne prostorije.	DA	
	Da li je osigurano dostatno zagrijavanje u zimskim mjesecima?	DA	
Provjetravanje	Prirodnim putem.	DA	
	Klima uređajem.	NE	
	Da li je postojeći način provjetravanja dostatan u ljetnom razdoblju?	NE	Potreban klima uređaj
Osvjetljenost	Osvjetljenost adekvatna vrsta rada-min 300 luksa	DA	
Radni uvjeti	Buka<60 Db, Vlažnost zraka 40-60%, Brzina strujanja zraka<0,2 m/s, Temperatura (20-24°C)	NE	Ljeti temperatura Viša od preporučene

Izvor: Procjena rizika Sektora za podršku Upravi, komunikacije ,zaštitu i sigurnost , HŽ Infrastruktura d.o.o.

Uvidom u procjenu rizika analize prostora može se zaključiti da je veličina i visina prostora adekvatna, podovi ravni i neoštećeni, zidovi obojani te zagrijavanje i , osvjetljenost osigurani. Potrebno je poduzeti plan mjera za otklanjanje nedostataka u radnom prostoru. Provedba osnovnih pravila zaštite na radu su nužna tj. u ovom slučaju hitno promijeniti prozore kako ne bi došlo do ozljede na radu te zbog dostatnog provjetravanja postaviti klima uređaj pri čemu je preporučeni rok tri mjeseca za poduzimanje mjera . Posebna pravila nije potrebno primjenjivati.

6.1. OSPOSOBLJAVANJE ZA RAD NA SIGURAN NAČIN

Osposobljavanje za rad na siguran način organizira i provodi Odjel zaštite na radu te se sastoji od teoretskog i praktičnog oblika. Osposobljavanje radnika se vrši na temelju procjene rizika koja je izrađena posebno za svako radno mjesto. Svi radnici, pripravnici, učenici, studenti, vanjski suradnici, ovlaštenici i povjerenici obvezni su pristupiti i osposobiti se za rad na siguran način, temeljem rizika utvrđenih Procjenom rizika, a sukladno Programu osposobljavanja za rad na siguran način HŽ Infrastrukture d.o.o. Radnik ne smije samostalno obavljati poslove radnog mjesta, ako prethodno nije osposobljen za rad na siguran način. Radnik je dužan osposobiti se za samostalan rad na siguran način u roku 60 dana od dana sklapanja ugovora o radu. Osposobljavanje će se izvršiti na način da radnik bude obaviješten o svim činjenicama i okolnostima koje utječu ili bi mogle utjecati na njegovu sigurnost i zdravlje pri radu. Sektor za upravljanje ljudskim potencijalima obvezan je obavijestiti Odjel zaštite na radu o premještanju radnika na druge poslove na temelju čega će se radnika osposobiti za drugo određeno radno mjesto ovisno o tehnološkom procesu rada.

Osposobljavanje za rad na siguran način provest će se:

- prije početka rada
- kod promjena u radnom postupku
- kod uvođenja nove radne opreme ili njezine promjene
- kod uvođenja nove tehnologije
- kod upućivanja radnika na novi posao, odnosno na novo mjesto rada
- kod utvrđenog oštećenja zdravlja uzrokovanog opasnostima, štetnostima ili naporima na radu
- kod učestalog ozljeđivanja kada je uzrok ozljede nepoštivanje pravila zaštite na radu

Ocijenit će se uspješno položenim testom znanja, ako je radnik točno odgovorio na 75 posto pitanja pojedinačno iz teoretskog općeg, temeljnog i posebnog programa. Radnik može testu pristupiti najviše tri puta ,ukoliko prethodna dva puta nije zadovoljio kriterije sukladno iz općeg, temeljnog i posebnog programa. Pristupanje i sve troškove osposobljavanja podnosi isključivo HŽ Infrastruktura d.o.o. O provedenom osposobljavanju radnika sastavlja se zapisnik o ocjeni osposobljenosti radnika za rad na siguran način. Primjer zapisnika o ocjeni osposobljenosti radnika za rad na siguran način na radnom mjestu Skretničar prikazano je na slici 3.

Slika 3. Zapisnik o ocjeni osposobljenosti radnika za rad na siguran način

 HŽ INFRASTRUKTURA Mihanovićeva 12, 10 000 Zagreb OIB:39901919995 Odjel zaštite na radu naziv, sjedište i OIB poslodavca	
Oznaka zapisnika: 01-01/22 ST-PC	
ZAPISNIK o ocjeni osposobljenosti radnika za rad na siguran način NIKOLA RELJAN ,95610198103 ime, prezime, OIB	
Opis poslova i aktivnosti koje će radnik obavljati te mjesto rada:	
- Skretničar	
- opis poslova naveden u Procjeni rizika, područje rada HŽ Infrastruktura	
Praćenjem sigurnog načina rada i ocjenom praktične osposobljenosti utvrđeno je:	
Radnik prije početka rada pregleda mjesto rada te o uočenim nedostacima izvještava poslodavca ili njegovog ovlaštenika	DA
Radnik pravilno koristi radnu opremu/sredstva rada	DA
Radnik pravilno koristi propisanu osobnu zaštitnu opremu i nakon korištenja je vraća na za to određeno mjesto	DA
Radnik pravilno koristi i samovoljno ne isključuje, ne vrši preinake i ne uklanja zaštite na radnoj opremi i sredstvima rada	DA
Radnik odmah obavještava poslodavca, njegovog ovlaštenika, stručnjaka zaštite na radu ili povjerenika radnika za zaštitu na radu o svakoj situaciji koju smatra značajnim i izravnim rizikom za sigurnost i zdravlja, o nepostojanju ili nedostatku uputa za takvu situaciju, kao i o bilo kojem uočenom nedostatku u organiziranju i provedbi zaštite na radu	DA
Radnik posao obavlja u skladu s pravilima zaštite na radu, pravilima struke te pisanim uputama poslodavca	DA
Radnik prije odlaska s mjesta rada ostavlja sredstva rada koja je koristio, u takvom stanju da ne ugrožavaju ostale radnike ili sredstva rada	DA
Radnik surađuje s poslodavcem, njegovim ovlaštenikom, stručnjakom zaštite na radu, specijalistom medicine rada i povjerenikom radnika za zaštitu na radu	DA
Mjesto, razdoblje i način provođenja teorijskog dijela osposobljavanja radnika: Knin, 28.03. – 1.04.2022.	
Mjesto, razdoblje praćenja sigurnog načina rada i ocjene praktične osposobljenosti radnika: Knin, 1.04. – 15.04.2022.	
Potpis radnika: _____	
Na osnovi provedenog osposobljavanja ocijenjeno je da je radnik osposobljen za rad na siguran način za poslove i aktivnosti koje će obavljati	
1. Neposredni ovlaštenik poslodavca:	_____ (potpis)
(ime, prezime, OIB)	
2. Stručnjak zaštite na radu (potvrđuje provedbu sveukupnog postupka u skladu s Pravilnikom):	_____ (potpis)
(ime, prezime, OIB)	
3. Ostale osobe uključene u osposobljavanje:	_____ (potpis)
(ime, prezime, OIB)	
* upisuje se: DA/NP (nije primjenivo)	
M.P.	

Izvor: Pravilnik o zaštiti na radu u HŽ Infrastrukturi d.o.o. (Pravilnik HŽI-648)

Nakon provedenog praćenja sigurnog načina rad i ocjene praktične osposobljenosti sastavlja se zapisnik o ocjeni osposobljenosti radnika za rad na siguran način kojeg potpisuju osposobljeni radnik, neposredni ovlaštenik poslodavca i stručnjak zaštite na radu. Zapisnik o ocjeni osposobljenosti radnika za rad na siguran način je dokaz da radnik da je upoznat s svim rizicima, naporima, opasnostima i pravilima zaštite na radu na istom radno mjestu. Zapisnik se dostavlja i čuva u arhivu Sektora Ljudskih potencijala.

6.2. POSLOVI S POSEBNIM UVJETIMA RADA

Poslove s posebnim uvjetima rada mogu obavljati samo radnici, koji osim općih uvjeta za zasnivanje radnog odnosa, ispunjavaju i posebne uvjete glede životne dobi, spola, stručnih sposobnosti, zdravstvenog, tjelesnog i psihičkog stanja. Temeljem Procjene rizika utvrđuju se radna mjesta u HŽ Infrastrukturi d.o.o. na kojima se obavljaju poslovi s posebnim uvjetima rada. U takve poslove možemo ubrojiti izvršne radnike kojim opis tehnološkog procesa zahtjeva velike napore, smjenski noćni rad i sl. Malodobni radnici ne smiju obavljati poslove s posebnim uvjetima rada, ne smiju raditi noću i u prekovremenom radu kako im se ne bi ugrozio razvoj. Neposredni ovlaštenik u organizacijskoj jedinici ima obavezu pratiti evidenciju o rokovima zdravstvenih pregleda te radnika pravodobno uputiti na liječnički pregled. Ukoliko medicina rada procjeni da radnik nije zdravstveno, psihički i fizički sposoban obavljati posao s posebnim uvjetima rada poslodavac ga je obvezan raspodijeliti na alternativno radno mjesto odgovarajući njegovom obrazovanju, radnom stažu, psihičkoj i fizičkoj sposobnosti.

6.3. STRES NA RADU ILI U VEZI S RADOM

Stres je na radnome mjestu reakcija, odnosno odgovor na stresore koji čine široki raspon različitih podražaja povezanih s uvjetima rada, načinom rada i radnim okolišem koji nisu u skladu s radnikovim sposobnostima, mogućnostima i potrebama. Takve reakcije izazvane stresnim događajima, ukoliko traju dulje vrijeme, kod zaposlenika izazivaju psihološke, fizičke i bihevioralne promjene.³⁴ Stres na radu može znatno utjecati na zdravlje radnika, predanosti radu i produktivnost rada stoga je potrebno provoditi prevencije za smanjenje stresa. HŽ Infrastruktura d.o.o. provodi prevenciju stresa na radu ili u vezi s radom koji su najčešće uzrokovani izvršnim poslovima, poslovima s posebnim uvjetima rada (odgovornost za sigurnost željezničkog prometa), organizacijom rada (rad u vremenskom ograničenju, smjenski rad, rad noću), radnim okruženje (buka, vibracija, vrućina, opasne kemikalije i hladnoća) i međuljudskim odnosima. Veličina rizika i potreba poduzimanja aktivnosti za smanjenje stresa prati se planom mjera u Procjeni rizika u cilju otklanjanja mogućnosti da se umanju radna učinkovitost radnika i pogorša njihovo zdravstveno stanje. Povjerenici radnika su dužni nadgledati koliki stres radnici podnose koje trebaju kritički procijeniti i sukladno tome uobličiti te pisanim izvještajem obavijestiti poslodavca kako bi se poduzele odgovarajuće mjere.

³⁴ Sauter, S., Murphy, L. (1999): Managing stress at work, DHHS (NIOSH) IOSH, Publication, Cincinnati. No.99-101.

6.4. ODBOR ZAŠTITE NA RADU

Poslodavac HŽ Infrastruktura d.o.o. zapošljava oko 5000 zaposlenika te prema Zakonu o zaštiti na radu je obavezan osnovati Odbor zaštite na radu koje je njegovo savjetodavno tijelo za unaprjeđenje zaštite na radu. Odbori se sastaju najmanje jednom u šest mjeseci ili izvanredno i ranije sukladno odredbama članka 34. Zakona o zaštiti na radu. Odbori se dijele na Odbor zaštite na radu Sektora za promet, Odbor zaštite na radu Sektora za održavanje, Odbor zaštite na radu uredskih poslova koji obuhvaća organizacijske jedinice, Odbori zaštite na radu Područnih radnih jedinica (Centar, Istok, Jug, Sjever i Zapad). U slučaju smrtne ozljede Odbor se treba sazvati u roku 8 dana uz prisustvo nadležnog inspektora zaštite na radu. Predsjednik Odbora zaštite na radu je voditelj pripadajućih jedinica. Članove Odbora imenuje direktor određenog Sektora.

Odbor zaštite na radu čine:

- voditelj jednog od pripadajućih jedinica ili voditelj jednog od pripadajućih Ureda
- stručnjak zaštite na radu
- specijalist medicine rada
- koordinator povjerenika radnika.

Poslodavac je dužan obavijestiti Inspekciju rada o mjestu i vremenu održavanju odbora pri kojem nadležni inspektor može nazočiti sjednici.

Zadaci Odbora zaštite na radu su da:

- prati stanje zaštite na radu
- utvrđuje politiku i ciljeve zaštite na radu u svom području
- utvrđuje jedinstvene kriterije provođenja zaštite na radu u svom području, kod osposobljavanja radnika za rad na siguran način, radnih mjesta s posebnim uvjetima rada, zdravstvene zaštite radnika i suradnju s medicinom rada, nabavke osobnih zaštitnih sredstava i opreme i dr.
- razmatra prijedloge o uvođenju novih tehnologija, procesa i postupaka sa stanovišta zaštite na radu u cilju zaštite zdravlja i sigurnosti radnika i o svome stavu izvješćuje Odbor zaštite na radu Sektora za promet
- planira aktivnosti i predlaže Plan mjera za poboljšanje stanja iz zaštite na radu u svom području

- podnosi izvješće o stanju zaštite na radu Područne radne jedinice te ga upućuje Odboru zaštite na radu pripadajućem Sektoru na prihvaćanje
- sudjeluje u izradi imenujući stručnjake u radne skupine za pojedine sektore,
- obavezno razmatra polugodišnje i godišnje izvješće o ozljedama na radu u svom području te ga upućuje Odboru Sektora na razmatranje
- analizira uzroke teških, smrtnih i skupnih ozljeda na radu u svom području

Predsjednik Odbora može, ukoliko smatra potrebnim da može svjedočiti stvarnom stanju nepravilnosti i nedostataka zaštite na radu, na sjednicu Odbora pozvati radnika Društva koji nije imenovani član Odbora . Na kraju sastanka odbora sastavlja se zapisnik o poduzetim i budućim mjerama zaštite na radu. Uzajamnim djelovanjem i aktivizmom Odbor ZNR je pokretač sigurnih uvjeta na radnom mjestu te njezinu stručnu pomoć ,podršku u provedbi i unapređenju pruža Odjel zaštite na radu.

6.5.ZAŠTITA ZDRAVLJA ZAPOSLENIKA

Zadatak poslodavca je osigurati "zdravo radno mjesto" odnosno radno mjesto bez štetnosti za zdravlje radnika, te na radnim mjestima s povećanim rizicima stalno pratiti zdravlje radnika s obzirom na opasnost od nastanka bolesti vezanih uz rad (uključujući i profesionalne bolesti) i ozljeda na radu. Strateški i temeljni cilj poslodavaca trebao bi biti stalno smanjenje broja ozljeda na radu i sprječavanje profesionalnih bolesti kako zbog samih radnika i njihovih obitelji, tako i zbog ugleda poduzeća. To je dugotrajan proces koji zahtjeva uključivanje i maksimalno zalaganje svih čimbenika u postojećem sustavu zaštite na radu tj. preventivno djelovanje u svrhu sprječavanja, odnosno smanjenja ozljeda na radu.

Zdravstvena zaštita radnika od ozljeda na radu i profesionalnih ozljeda propisana je:

- Zakonom o obveznom zdravstvenom osiguranju
 - Pravilnikom o pravima, uvjetima i načinu ostvarivanja prava iz obveznog zdravstvenog osiguranja u slučaju ozljede na radu i profesionalne bolesti
 - Pravilnikom o postupku utvrđivanja i priznavanja ozljede na radu i profesionalne bolesti
- Pravilnici su doneseni zbog toga što se u svakodnevnoj praksi događaju vrlo različiti slučajevi ozljeda u radnim prostorijama i radnom okolišu, koji su u neposrednoj vezi s redovnim obavljanjem radnih zadataka.

6.4.PLATFORMA POLITIKE ZA POŠTENE I DOSTOJANSTVENE RADNE UVJETE U HRVATSKOM ŽELJEZNIČKOM SEKTORU

Dostojanstveni radni uvjeti omogućuju visok stupanj zaposlenosti, na čemu se temelji održivo društvo blagostanje, a biti zadovoljan zaposlenik od velike je važnosti za pojedinca u Hrvatskoj. Cilj ove platforme da se na temelju podataka i zaključaka dobivenih kroz provedbu platforme definiraju politike mjera koje će dovesti do unapređenja položaja radnika u HŽ Infrastrukturi d.o.o. Na regionalnim raspravama koje su održane u Zagrebu, Osijeku, Rijeci i Splitu utvrđeno je postojeće stanje te se raspravljalo o najvažnijim pitanjima i preporukama kako bi se otklonili nedostaci, a time poboljšali radni uvjeti. Sudionici na tim radionicama bili su predstavnici radnika, poslodavaca te stručne službe iz ljudskih potencijala i zaštite na radu koji su mjerodavni za provedbu mjera, konstruktivnu raspravu i donošenje zaključaka. Provođenje i aktivacijom platforme pomaže stvaranju okvira za bolji pristup pristojnim radnim uvjetima u željezničkom sektoru koji su pokusni u HŽ Infrastrukturi d.o.o., poboljšanje vještina i kompetencija sudionika socijalnog dijaloga za pitanja dostojanstvenog rada, podizanje razine svijesti zaposlenika, poslodavaca i donositelja odluka o prednostima dostojnog rada u željezničkom sektoru. Zaključak projekta jest da su dostojanstveniji radni uvjeti u željezničkom sektoru Hrvatske mogući kroz poboljšanje prava radnika unutar kolektivnog ugovora, provedbu zakonskih i podzakonskih propisa vezanih uz prava radnika, osiguravanje sredstava dostatnih za ulaganje u radne uvjete, raspodjelu sredstava za ulaganje u radne prostore po sektorima te kroz omogućavanje sudjelovanja predstavnika radnika u donošenju odluka koje su važne za položaj radnika.

7.ZAKLJUČAK

Cilj završnog rada je ukazati na važnost provedbe organizacije zaštite na radu, a specijalizirano na primjeru poduzeća HŽ Infrastruktura d.o.o. U radu je prikazana organizacija i usklađenost zaštite na radu navedenog poduzeća sa zakonskom regulativom. Zadaća provođenja zaštite na radu je smanjenje broja ozljeda na radu i poboljšanje radnih uvjeta. Kako bi se radnici mogli ponašati na način koji ih osigurava od opasnosti moraju poznavati opasnosti, štetnosti, napore i rizike te načine i postupke koji ih mogu zaštititi. Zbog čega obrazovanje i osposobljavanje za rad na siguran način ima neophodan značaj u sustavu provođenja mjera zaštite na radu. Poslodavac je dužan omogućiti obrazovanje i osposobljavanje djelatnika za rad na siguran način. Pravila i mjere zaštite na radu obavezni su provoditi zaposlenici, poslodavci i država. Zakonima, propisima i pravilnicima su utvrđena pravila ponašanja, obveze i odgovornosti svih sudionika u provođenju zaštite na radu.

Pri donošenju pravilnika zaštite na radu unutar poduzeća potrebno se konzultirati i savjetovati s zaposlenicima koji su na terenu izloženi visokim stupnjem i različitim vrstama rizika, naporima i opasnostima. Problem današnjice u poduzećima je poslovna komunikacija, a komunikacija je od izuzetne važnosti pri primjenom uputa za rad. Nepravilnom primjenom uputa očekivano može doći do nepoželjnih posljedica. Veliki naglasak nadodaje se željezničkom prometu jer greške su rijetke ali vrlo skupe za radnika i poslodavca stoga je potrebna povećana sigurnost pri radu. Zaključuje se da korištenje tehnike i primjena tehničkih pravila zaštite na radu su prioritetna. Zbog takvih razloga rizika posla preporučuje se daljnje razvijanje zaštite na radu i istraživanje potencijalnosti opasnosti te kvalitetna edukacija radnika kroz seminare i radionice kako koristiti tehnička rješenja u cilju stvaranja boljih uvjeta rada i zaštite radnika pri radu. Ulaganja u zaštitu na radu trebaju garantirati ekonomsku isplativost zaštite na radu, ali prvenstveni cilj zaštite na radu je zaštita života i zdravlja zaposlenika na radu.

LITERATURA

Knjige i članci:

1. Bahtijarević-Šiber, F. (1999) ,Management ljudskim potencijalima , Golden marketing, Zagreb
2. Begović, V. (2016) ,Unapređivanje zaštite na radu, SIGURNOST ,Zagreb
3. Brown, D. (2001.) Reword Strategies : Form intent to impact. London : CIPD
4. Petras , M., Begović, I., Palačić, D.,(2014), Praktični menadžment, Ključni pokazatelji uspješnosti procesa zaštite zdravlja, sigurnosti na radu i zaštite okoliša, Zagreb
5. Sauter, S., Murphy , L. (1999): Managing stress at work, DHHS (NIOSH) IOSH, Publication , Cincinnati.
6. Šokčević, S. (2014). Zakon o zaštiti na radu s komentarima i tumačenjima. TIM press, Zagreb
7. Štefan ,V., Kacian , N. (2005), Priručnik za osposobljavanje neposrednih ovlaštenika iz zaštite na radu, Zagreb
8. Vukorepa K., Burger A., (2003) Priručnik sigurnost i osnove zaštite na radu , Kontrol biro d.o.o. , Zagreb

Internet:

1. Što je zaštita na radu? , www.zastitanaradu.com.hr/novosti/Sto-je-zastita-na-radub-6 (18.1.2022)
2. MROSP , uznr.mrms.hr/obiljezimo-svjetski-i-nacionalni-dan-zastite-na-radu/ (18.1.2022)
3. Važnost ljudskih potencijala – Usklađivanje ponude i potražnje na tržištu rada, www.hzz.hr/UserDocsImages/Strucna%20akademija_strucni%20pregled%201.pdf (15.5.2022)
4. TEB poslovno savjetovanje , www.teb.hr/novosti/2020/sto-se-smatra-ozljeda-na-radu/ (20.1.2022)
5. Occupation injuries
Iostat,https://www.ilo.org/ilostatfiles/Documents/description_INJ_EN (18.1.2022)
6. What Is an Accident at Work Claim? - TRUE Solicitors LLP , www.true.co.uk/what-is-classed-as-an-accident-at-work/ (18.1.2022)

7. Health and safety at work ,citizensinformation.ie (18.1.2022)
8. What is an Occupational Injury? - Definition from Safeopedia, www.safeopedia.com/definition/5303/occupational-injury
9. Hrvatski zavod za zaštitu zdravlja i sigurnosti na radu <https://www.hzzzsr.hr/index.php/o-nama/> (21.1.2022.)
10. Postupak utvrđivanja i priznavanja ozljede na radu | TEB poslovno savjetovanje ,<https://www.teb.hr/novosti/2020/postupak-utvrdivanja-i-priznavanja-ozljede-na-radu/> (29.1.2022.)
11. Definitions and Types of Insurance (saylordotorg.github.io) ,saylordotorg.github.io/text_law-for-entrepreneurs/s22-01-definitions-and-types-of-insur.html (30.1.2022.)
12. Grad Zagreb službene stranice, <http://www.zagreb.hr/default.aspx?id=464> (28.1.2022)
13. Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje: <https://www.mirovinsko.hr/hr/obavezno-osiguranje/242> (28.1.2022)
14. Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje ,<https://www.mirovinsko.hr/hr/prijave-i-odjave-na-osiguranje-600/600>(28.1.2022)
15. Ulaganje u sigurnost i zaštitu poslovnog subjekta , <http://ustanova-ctz.hr/wp-content/uploads/2016/10/letak-org-kon-pf.pdf> (10.2.2022)
16. Interni portal HŽ Infrastruktura d.o.o., <http://zgrakosp10:25001/drustva/infrastruktura/Portal%20Infra/SitePages/Naša%20kompanija.aspx> (3.3.2022)
17. MROSP - Unapređivanje zaštite na radu, mrms.hr/znr/procjena-rizika/ (10.4.2022)
18. Troškovi u poslovanju – Plavi ured, plaviured.hr/troskovi-u-poslovanju/ (14.5.2022)

Propisi:

1. Zakon o zaštiti na radu, Narodne novine br. 71/2014
2. Zakon o zaštiti na radu, Narodne novine br.94/18
3. Pravilnik o osposobljavanju iz zaštite na radu i polaganju stručnog ispita ,Narodne novine br.112/ 2014
4. Zakon o listi profesionalnih bolesti , Narodne novine br. 162/98 i 107/07
5. Pravilnik o listi strojeva i uređaja s povećanim opasnostima ,Narodne novine br.59/69 i 94/96
6. Pravilnika o obavljanju poslova zaštite na radu , Narodne novine br. 112/2014 , 43/2015, 72/2015 ,140/2015 i 126/2019

POPIS SLIKA

Slika 1. Prikaz ozljede na radu.....	6
Slika 2. Organizacijska struktura HŽ Infrastruktura d.o.o.....	20
Slika 3. Zapisnik o ocjeni osposobljenosti radnika za rad na siguran način.....	36

POPIS TABLICA

Tablica 1. Čimbenici utjecaja na zaposlenika ,poslodavca i okolinu.....	15
Tablica 2. Podaci zaposlenika ZNR HŽ Infrastruktura d. o. o.....	23
Tablica 3. Usporedni prikaz ekonomske valorizacije ozljeda na rada za 2020./2021. godinu.	26
Tablica 4. Matrica procjene rizika.....	28
Tablica 5. Analiza rizika PRPJ HŽ Infrastruktura d.o.o. na radnom mjestu voditelja područne radne jedinice prometa JUG.....	29
Tablica 6. Analiza radnog prostora na radnom mjestu Gl. Inženjera -Stručnjaka ZNR.....	30

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1. Broj ozljeda na radu u HŽ Infrastrukturi d.o.o. u 2021. godini.....	24
Grafikon 2. Udio ozlijeđenih radnika prema broju sistematiziranih radnih mjesta u HŽ Infrastrukturi d.o.o. u razdoblju od 2010 g. do 2020 g.....	25